

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

MARÍA JOSÉ FERRADA

KRAMP

ROMAN

KRAMP

MARÍA JOSÉ FERRADA

ÇEVİRİ: EMRAH İMRE

♥ can
çağdaş

Yedi yaşındaki M babası D'yle birlikte sahte mazeretler uydurarak okulu kırar, bir kasabadan diğerine seğırtir, kapı kapı hırdavatçı gezerler. M babasından pazarlamacılığın ilmini öğrenir, kataloğunu ezbere bildiğı Kramp marka malzemeleri satmak için kâh hasta kız çocuğı rolüne bürünür kâh boynunu büküp, gözlerini dükkân sahibine diker. Diğer yanda askerî darbenin pençesinde kıvranan Şili'nin acı tarihi işlemektedir. M'yle babasının hayatına karışıp seyahatlerine eşlik etmek isteyen fotoğrafçı E ise Şili'nin karanlığında başka bir arayış içindedir.

20. yüzyıl Latin Amerika edebî mirasını yetkinlikle taşıyan genç yazarlar kuşağının önemli temsilcilerinden Şilili yazar María José Ferrada'nın bu ilk romanı birçok dile çevrildi. Çocuk kitaplarıyla tanınan Ferrada, *Kramp*'ta yedi yaşında bir çocuğun babasıyla dünyanın bin bir halini keşfedişini anlatıyor, keskin olduğı kadar yumuşak bir üslupla.

#şiliedebiyatı #çocukluk #ebeveynlik #kayıplar #yolculuk #kopuş #darbe

MARÍA JOSÉ FERRADA
KRAMP

Can Çağdaş

Kramp, María José Ferrada

İspanyolca aslından çeviren: Emrah İmre

Kramp

İlk baskı: 2017

Bu çeviride kaynak alınan baskı: Editorial Planeta Chilena S.A., 2017

© 2017, María José Ferrada

© 2024, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu çeviri María José Ferrada'nin izniyle Ampí Margini Literary Agency ve Kalem

Telif Hakları Ajansı aracılığıyla yapılan sözleşme sonucu yayımlanmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Ocak 2024, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 3 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Didem Bayındır

Editör: Çiğdem Öztürk

Düzeltili: Ebru Aydın

Mizanpaj: Atahan Sıralar

Sanat yönetmeni ve kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Pasifik Ofset

Cihangir Mah. Güvercin Cad. Baha İş Merkezi A Blok No: 3/1 2. Kat

Avcılar-İstanbul

Sertifika No: 44451

ISBN 978-975-07-6278-9

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza GİZ, No: 9/25 Sarıyer/İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

MARÍA JOSÉ FERRADA

KRAMP

ROMAN

İspanyolca aslından çeviren

Emrah İmre

MARÍA JOSÉ FERRADA, 1977'de Şili'de doğdu. Diego Portales ve Barselona üniversitelerinde okudu, Asya-Pasifik çalışmaları alanında yüksek lisans derecesi aldı. Çalışmalarıyla Academia Chilena de la Lengua ve Premio Municipal de Literatura de Santiago dahil olmak üzere edebiyat alanında çok sayıda ödül aldı. Çocuk kitapları İspanya, Arjantin, Kolombiya dahil birçok ülkede yayımlandı. Halen Şili Ulusal Kütüphanesi'nin çocuklara yönelik dijital kaynaklar merkezi Chile para Niños'un editörüdür. Ferrada, Şili'nin en büyük edebiyat ödülllerinden üçü dahil olmak üzere çok sayıda ödül kazandığı *Kramp*'ı aynı zamanda satıcı olan babasıyla birlikte kendi çocukluk seyahatlerinden esinlenen "otobiyografik bir hikâye" olarak tanımlıyor. İtalyanca, Portekizce, Danca, Almanca ve İngilizceye çevrilen roman *San Francisco Chronicle* tarafından 2021'in en iyi romanlarından, *World Literature Today* tarafından ise 2021'deki en önemli yüz çeviriden biri olarak listelendi.

EMRAH İMRE, 1980'de İstanbul'da doğdu. Auckland Üniversitesi'nde Dilbilim ve Karşılaştırmalı Edebiyat öğrenimi gördü. Portekizce, İspanyolca, İngilizce, Fransızca ve Katalancadan çeviriler yaptı. Can Yayınları'nda on iki yılı aşkın bir süre editörlük yapan Emrah İmre, José Saramago, Gabriel García Márquez, Luisa Valenzuela, Jorge Luis Borges, José Mauro de Vasconcelos, Mario Vargas Llosa, Carlos Fuentes, Virginia Woolf, Luis Sepúlveda, Tina Vallès, Fernando Pessoa, Samantha Schweblin, Olesya Kipko gibi yazarların eserlerini Türkçeye çevirdi.

D için

**"Bana hâlâ yüz dolar borçlusun."
Addie, babasına.
Ay Beyazdır'dan.**

I

D kariyerine hırdavat malzemeleri satarak başladı: çiviler, testereler, çekiçler, kapı kolları, kapı dürbünleri... Hepsinin markası Kramp'tı.

Yaşadığı pansiyondan elinde evrak çantasıyla ilk çıktığında, o zamanlar bir kasaba olan şehrin en büyük hırdavatçısının önünde otuz sekiz tur attı ama içeri girecek cesareti bir türlü toplayamadı.

İlk satış teşebbüsü insanın Ay'a ayak bastığı güne denk geldi. Bütün komşular bir araya gelerek Ay'a inişi belediye başkanının makamının balkonuna yerleştirdiği projektörün beyaz bir çarşafa yansıttığı görüntüler sayesinde izlediler. Cihaz sesleri aktarmadığı için fon müziğini itfaiye orkestrası çaldı.

Neil Armstrong'un Ay'a ayak bastığını gördüğü anda D, insan kararlıysa ve uygun kıyafetlere sahipse her şeyin mümkün olduğunu düşündü.

Böylece ertesi gün ayağında kasaba tarihinin en parlak cilalı ayakkabılarıyla hırdavatçının önünde otuz dokuzuncu turunu attıktan sonra içeri girdi ve görevliye Kramp ürünlerini sundu. Çiviler, testereler, çekiçler, kapı kolları, kapı dürbünleri... Sattığı hiçbir şeyi almasalar da ertesi hafta yine uğramasını söylediler.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

D kahve molası verdi ve önündeki peçeteye şöyle yazdı: Her yaşamın bir Ay'a iniş i vardır.

Daha sonradan D babasına insanın Ay'a ulaştığından bahsettiğinde babası bunun muazzam bir kandırma- ca olduğunu, Tanrı'nın insanı kanatsız ve ayakları topra- ğa basacak şekilde yarattığını, geri kalan her şeyin ABD başkanının yalanı olduğunu söyledi.

Yine de, ertesi hafta D insanlık için kendi adına bir adım atarak yarım düzine testere, bir düzine de kapı dürbünü sattı. Sipariş makbuzunu evrak çantasına ko- yup hırdavatçıdan çıkarken her türlü mutluluğun, bü- yük de olsa küçük de, kasaba meydanına projektörle yansıtılmayı hak ettiğini hissetti.

II

İlerleyen haftalarda D, Seyyar Pazarlamacılar Kayıt Müdürlüğü'ne üç adet vesikalık fotoğraf ve dört *escudo*'luk kayıt parasını götürdü. On beş gün sonra ruhsatı (n° 13709) hazırды.

Ruhsatını cebine koyunca 2.356 testere, 10.567 çivi, 3.456 çekiç ve 1.534 adet kapı dürbününe denk gelecek birikimi karşılığında Renoleta diye de anılan Renault 4 model bir araba satın aldı. Yaşlı bir pazarlamacının öğüdüne uydu, arabasına binip civardaki kasabaları gezmeye başladı. Aslında yaşlı pazarlamacı öğüdün yanında bir de saptama dile getirmişti.

Öğüt:

"Bir kasabaya geldiğinde ilk yapman gereken, kasabadaki en uğrak kafeyi ve öteki seyyar pazarlamacıların kaldığı oteli bulmaktır. Bu mekânlar genellikle kasaba meydanı ve bar dolaylarındadır."

(O andan itibaren kendisi için bir nevi dağınık bir aile oluşturacak kişilerle orada buluşacaktır. Akrabalık bağı bulunmayanların oluşturduğu, bu sebeple de diğer ailelere göre daha katlanılabilir olan bir aile.

Çin malı plastik ürünlerin pazarlamacısı.

Parker marka dolmakalemlerin pazarlamacısı.

İngiliz malı kolonyaların pazarlamacısı.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Ve daha niceleri.)

Saptama:

“Bütün kasabalar aynıdır: Hepsi boktan kasabalardır.”

Böyle olmak doğalarında vardır ve nesnelerin doğasına karşı elden hiçbir şey gelmez.

III

Zamanla D kendine özgü bir yaşam felsefesi geliştirmeye başladı. İlk yaptığı, insanın başına gelen olayları iki gruba ayırmak oldu: Olası olaylar ve olasılık dışı olaylar.

O hafta on yedi müşteriye uğraması olasıydı. Bunlardan on tanesinin kendisinden alım yapması olasıydı. Yağmur yağması da olasıydı çünkü mevsimlerden kıştı.

Deprem olur ya da fırtına çıkarsa yüzde 80'i Kramp ürünleriyle inşa edilmiş bir evin yıkılması -D'nin ayna karşısında kendi kendini izleyerek söylediğine göre- olasılık dışıydı.

Otobüs şoförleri grevde olduğundan bir kadının üniversiteye gitmek için otostop yaptığı sırada D'nin Renaulta'sının tam da o köşeden geçmesi olasılık dışıydı.

Bu olay tam olarak 13 Kasım 1973'te gerçekleşti.

D'ye göre bu kadın dünyanın en güzel kadınıydı. Uzun zamandır hakkıyla gülmemiş olan kadına göreyse D çalçenc ve eğlenceli biriydi.

Tam bir yıl sonra, 13 Kasım 1974'te evlendiler.

Evlendirme Dairesi'nden çıktıklarında D kadına biraz beklemesini rica etti ve bir yerlerden bir peçete bulup yaşadıkları olayı (nikâhlarını) "gerçekten olasılık dışı olaylar" ("Tanrı benzeri bir şeyin var olduğunu bize düşündüren bütün olaylar") adını verdiği alt kategorinin altına not etti.

IV

D ile güzeller güzeli kadın Kramp ürünlerini kullanarak bir ev inşa ettiler, bir süre sonra da bir kızları oldu ve ona M ismini verdiler. Ben M'yim.

Çok geçmeden ebeveynlerim bir çocuğun –bu durumda bir kız çocuğunun– dünyada yaşarken ihtiyaç duyacağı şeyleri bana öğretmek için bir eğitim planı tasarladılar.

Böylece erkenden hayattaki her şeyi sınıflandırmaya başladım.

Örneğin yaşamımın ilk yılında gündüz ve gece diye şeylerin olduğunu ve insanın ömrü boyunca yaşadığı her şeyin bu iki kategoriden biri dahilinde gerçekleştiğini öğrendim.

Yaşamımın ikinci yılında pencereden bakmayı öğrendim. Ebeveynlerim bana ömrüm boyunca bir sürü şeyi kazanacağımı, bir sürü şeyi de kaybedeceğimi söylediler. Endişelenmeme hiç gerek yoktu: Dışarıdaki dünya hep yerli yerinde olacaktı.

Yaşamımın üçüncü yılında başka insanların var olduğunu öğrendim. Ebeveynlerim yine pencereyi kullanarak bana insanların yaz insanları ve kış insanları şeklinde sınıflandırıldığını açıkladılar. Bununla ne demek istediklerini hâlâ anlayabilmiş değilim.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Yaşamımın dördüncü yılında evimin avlusuna çıktım ve ateşböceklerini gördüm. Bunun kendime ait bir anı olacağına ve sınıflandırılmayacağına karar verdim. Ateşböceklerinin parıltısı hiç kesilmiyordu.

V

Yedi yaşımdayken (bir bahar günü olduğuna eminim çünkü zihnim bu anıyı ısrarla sarı bir ışığa boğuyor) ilk kez Ay'a inişin hikâyesini ve hikâyenin cilalı bir çift ayakkabı ve uygun kıyafetler eşliğinde her şeyin mümkün olduğuna dair kıssadan hissesini dinledim. Ayrıca, sanırım beni yaşamın doğası konusunda uyarmak için, D biraz şans sahibi olmak gerektiğini de ekleyiverdi.

Aynı günün akşamında rügan ayakkabılarımı fırçayla temizledim, yeşil elbisemle uyumlu yeşil çoraplar giyindim ve D'nin yardımcısı olmaya karar verdim.

Avluya çıkıp bir sigara yaktım, dumanı yavaşça içime çektim. Sigarayı akşamları televizyonun karşısında sigarasını tütürürken uyuyakalan D'nin paketinden yürütmüştüm.

VI

Olağanüstü ısrar yeteneğim konusunda D'ye çekmiştim. Böylece bir hafta sonra –şimdi iki kapısında birden Kramp logosu bulunan– Renoleta'ya binip komşu kasabalardan birinin yolunu tuttuk.

Kasabaya ulaşır meydanın oraya park edince D bana bazı talimatlar verdi:

1. Gülümsemeliydim.

2. Sıkılırsam gezmeye gidebilir ama civardan ayrılamazdım.

3. Dükkânlardaki görevliler bana çikolata falan verirlerse teşekkür etmeliydim.

Ayrıca bana yeni bir satış ya da önceki ayki borçların tahsilini gerçekleştirebilirsek günün sonunda kafeye gideceğimize dair söz verdi.

Kramp ürünlerinin yanı sıra çikolata, oyuncak, düğme, dergi, kolonya ve mutfak bezi satan üç dükkâna uğradık. Farklı amaçlara yönelik nesnelerin kasabalardaki dükkânlarda adeta aralarında kardeşlik bağı varmışçasına sergilendiklerini daha ilk seyahatlerimizde gözlemleyebildim. Vitrinlere bakıp aralarında görünürde herhangi bir ilişki olmayan nesneleri aramaya başladım, onları bulursam günümün şanslı geçeceğine inanıyordum. (Örneğin tahta ahsap bir kuruşunkalem metal bir kapı koluyla

ilişkiliydi çünkü kapı kolu günün birinde bir kapıya takılacaktı. Ahşap bir kapıya. Ahşap kurşunkalem, ahşap kapı. Şans.)

O gün üç yüz testere sattık ve bir önceki aydan kalan borçları tahsil ettik.

Ayrıca bana bir bulmaca dergisiyle bir ananas konservesi hediye ettiler, karşılığında teşekkür ettim.

Günün sonunda kafeye gittik. Ortaklığımız işte böyle başladı.

VII

Sonradan olup biten her şeyi annemin ortalarda bulunmaması mümkün kıldı. Ortalarda bulunmayışı evde durmadığından değil, bir parçası bedenini terk ettiği ve dönmemekte direndiği içindi.

Belki de annemin bu parçası astronottu ve çıktığı uzay seyahatlerinden birinde D'yle karşılaşmış (ne de olsa D, Ay'a inişten beri arada sırada gökyüzüne bakmayı huy edinmişti), Dünya'ya dönecek parçasının D'yle kalmasına karar vermişti. Daha doğrusu bizimle.

Ama iniş yapmak kolay değildir, annem de inerken sol gözü işlevini kısmen kaybetmişti.

"Paralel yaşamım" adını verdiğim şey işte bu kör kısımda sürelemeye başladı.

Annem tam bir anne olsa bunu fark ederdi.

Bu durum onu sorumsuz birine mi dönüştürüyordu?

Sanmıyorum, bence asıl yaşam anneme biraz sorumsuzca davranmıştı.

VIII

Genellikle bütün gün süren seyahatlerimizi okulun uzantısı işlevi gören bir pratik eğitim olarak görmeye başladım.

D ile annem, sadece okuldan sonra ve tatil günlerinde yardımcılık yapabileceğim konusunda anlaşmışlardı. Ayrıca hangi gün olursa olsun, daima akşam dokuzdan önce eve dönmek zorundaydık.

Ama D anlaşmalara asla önem vermezdi –keza annem de–, bu yüzden çoğu kez durmaksızın okul kapısının önünden geçip soluğu otoyolda alırdık.

D'nin habire Kramp ürünlerinden bahsettiğini duydukça dünyanın işleyişini de o şekilde yorumlamaya başladım ve böylece, sınıf arkadaşlarım ağaçlara ya da yaz güneşine şiirler yazarken ben kapı dürbünlerini, kerpetenleri ve testereleri yüceltir oldum.

Aynı zamanda dikdörtgen bir sunta parçası, çiviler ve somunlardan meydana gelen "Toplama Makinesi" gibi mekanizmalar da icat ediyordum (aslında alelade bir abaküsten farksızdı ama ben ismini "Toplama Makinesi" koymuştum).

Kamp yaptığımız bir okul gezisini hatırlıyorum, geceleyin yıldızlara bakmak için çıktığımızda Güneyhaçı Takımıyıldızı'nı referans alarak sınıf arkadaşlarıma uzak-

larda parıldayan şeylerin yıldız değil, Yüce Marangoz'un gökyüzünü tutturmak için kullandığı yedi santimlik çiviler olduğunu anlatmıştım. Biz de o çivilere asılıydık.

Demek istediğim, herkes hayatın mekanizmasını elindeki imkânlar dahilinde açıklamaya çalışır. Ben de yedi yaşımdayken elimi uzattığımda Kramp kataloğuna denk gelmiştim.

IX

Hırdavatçılar

Bütün yapılar, farklı parçaların bir araya gelmiş halidi ve bu parçaları birbirine bağlayan ara parçalar vardı.

D bunu bana şöyle açıklamıştı: Dünyanın en büyük binası da dahil bütün binalar, özünde vidalarla birbirine tutturulmuş birer yapıdır. Yani demekti ki:

1. Büyük ve küçük varlıklar birbirini tamamlar.

2. Yanlış yerleştirildiği takdirde tek bir vida dünyanın sonunu getirebilir. Söz konusu bina devrilirken başka bir binayı devirir, o da korkunç bir domino etkisi yaratarak bitişik binayı devirir. Böylece yıkım bütün şehre, ülkelere, hatta medeniyetin tamamına kadar uzanır.

Ekosistemlerin işleyişi, etki-tepki yasası, görecelik, "Bütün bunlar bir hırdavatçının raflarına bakarak anlaşılabilir," demişti D. "Aynı şey duvara asılı testere ve çekiçler için de geçerli," diye eklemişti.

Geriye kalan herkes

Yaşlı pazarlamacının belirttiği biçimde, kafe ve bar (bu sonuncusuna ben girmiyordum) satış gezegeninin bulunduğu evrenin merkeziydi. Oralarda buluşmak için kimse sözleşmiyordu. Yalnızca günün belli saatlerinde herkesin oralara geleceği ve bahtsızlığına söveceği biliniyordu.

Kafeler başlı başına birer güneşti, insan masanın altına bakacak olsa aşırı derecede parlatılmış siyah rugan ayakkabılar, evrak çantaları ve sandalyeden sarkan bir çift beyaz ayakkabı, yani benim ayakkabılarımı görebilirdi.

Tüttürdükleri sigaraların dumanını içime çekmek hoşuma gidiyordu. Pazarlamacıların art arda kahve sipariş ettiklerini görmek...

Durmadan yumurtladıkları yalanlara kulak vermek...

C'nin hikâyesi

C kadının birine bir milyon adet dikiş iğnesi göndererek kalp krizinden ölmesine neden olmuştu. Kasabada sadece bin kişi yaşıyordu, dolayısıyla dükkânın önüne yanaşan kamyonun malları boşaltmaya başladığını gören kadının nefesi oracıkta kesilivermişti.

Aslında siparişlere asla tamı tamına uyulmazdı. Siparişler hep şişirilirdi. Biri falanca maldan bir düzine sipariş ettiyse teslim edilen siparişin miktarı genellikle daha fazla olurdu. Belirsizliğin sağladığı avantaj (ve herhangi bir evrakın örneğin bir sipariş talebinin imzalanmayışı) pazarlamacılığın ve yaşamın başlıca yasalarından biriydi.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Dikiş iğnesi hadisesi uzun zaman önce olmuşsa da bıktırana kadar anlatılıp duruyordu.

İlk duyduğumda ölen kadın için üzölmüştüüm ama çok geçmeden ister istemez gülömsedim ve kahkahayı patlattım, ardından da ellerimi çırparak ötekilerin sigara dumanına ve kahkahalarına katıldım.

F'nin hikâyesi

F'nin hikâyesi sıradandı. F gittiğı bir kasabada koca bir fiçı dolusu romu mideye indirmişti.

Ardından F trene binip biraz kestirmiş, uyandığındaysa halen ayrıldığı kasabada olduğunu görmüştü. Saat de uyuduğı saatle aynıydı ama takvim ertesi günü gösteriyordu. Ömründen bir günün yanı sıra F evrak çantasını ve bavulunu da kaybetmişti.

F bu hikâyeyi her anlattığında insanlar ona dönüş biletinin parasını ödeyip ödemediğini sorarlardı. Sonra da yine kahkahayı basarlardı.

Bense bu dairesel seyahati gözümde canlandırmaktan hoşlanırdım: Fıçı şeklinde bir gezegenin etrafında durmadan dönüp duran, içinde F'nin bulunduğı bir tren.

S'nin hikâyesi

Bir akşam, S kahrolasica bir kasabadan çıktıktan sonra (hep böyle derdi: kahrolasica kasaba) Citroneta'sını bir köprünün bariyerlerine çarpmıştı. Bekleneceğı

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

üzere bariyerler parçalanmış ve S nehre düşmüştü. Öyle şiddetli çarpmıştı ki Citroneta paramparça olmuş, S baygın halde arabanın kapılarından birinin tepesinde nehir boyunca başıboş sürüklenmişti.

Aradan saatler, hatta belki günler geçmiş, S "hem kahrolasica hem de fakir mi fakir" başka bir kasabanın orada kıyıya vurmuştu. Kasaba sakinleri halen baygın olan ve nehirde sürüklenirken üstündeki giysileri de kaybeden S'yi evlerden birine götürüp ayıltmaya çalışmışlardı. Başarılı olamayınca üstüne korkuluğun birinden çıkardıkları giysileri geçirip o civardaki tek hastaneye götürmüşler ve S'nin bilinci ancak haftalar sonra yerine gelebilmişti.

Evine on kilo zayıflamış ve üstünde korkuluk giysileriyle dönünce köpeği onu tanımamış, üçüncü karısıysa çoktan eczacının biriyle kaçıp gitmişti. "Çünkü bir kazanın ardından hep başka bir kaza gelir," diye noktalar S hikâyesini, bayılırdım buna.

S bu hikâyeyi her seferinde biraz değiştirerek anlatırdı. Kendisini ölümden kurtaran araba kapısının yerini bazen bir tekerlek ya da o sırada tesadüfen nehirde sürüklenen bir kütük alırdı. Korkuluğun giysilerinin yerineyse bazen bir perde, bir ölünün kıyafetleri ya da bir çarşaf geçirdi.

X

Günler geçip gidiyordu, bense D'nin evrak çantasına şu türde notlar bırakıyordum:

“Senin yardımcın olmak hoşuma gidiyor.”

Altına da imza niyetine çiçekler ya da “şans böcekleri” konduruyordum.

D de notlarıma şöyle cümlelerle karşılık veriyordu:

“Çok sevindim!”

Altına da imza niyetine balıklar ve balinalar kondu-
ruyordu.

XI

Seyyar pazarlamacıların oluşturduğu aileye bazen başka tür akrabalar da eklenirdi: Beleş seyahat peşindeki tipler.

Bu grubun üyeleri ikiye ayrılırdı: Bir yanda işbirliğine inanan idealistler, diğer yandaysa seyahat masrafin-
dan kurtuldukları için yol boyunca konuşma zorunlulu-
ğu hisseden cimriler.

E'yi asla iki gruptan birine dahil edemediğim için iki-
sinin ortasında bir yerde konumlandırmaya karar verdim.

E üniversite sinemasında makinist olarak çalışıyordu.

Filmleri oynatmanın yanı sıra onları bulmaktan ve
sinema salonunu açıp kapamaktan da o sorumluydu. Be-
şinci göreviyse bilet kesmekti ama çoğunluk sinemaya
biletsiz giriyordu. E buna aldırmıyordu çünkü asıl önem
verdiği şey (nasılsa mekân kendisine ait olmadığından)
para değil, insanların filmleri izledikten sonra yaptıkları
yorumlardı.

D ile E'nin tanışması da *2001: Bir Uzay Macerası*
filmi sayesinde olmuştu. D'nin sinemaya özel bir ilgisi
yoktu ama arada sırada film "izleyesi gelirdi". Kendisi
durumu böyle açıklardı. "İzleyesi gelen" filmler genellikle
detektif ya da boksörlü filmlerdi. Ama o gün, Kub-
rick'in filminin afisinde Ay'ın etrafında dönen uzay ge-

misinin resmini görüncce bir aydınlanma yaşamıştı: Kendisi de Dünya'nın etrafında dönüyordu. Yukarıdan bakıldığında Dünya, zamanın başlangıcı denen şu devasa tahta yapının ortasında kaybolmuş nice noktacıktan, nice çivi başından biriydi. Bir tür yabancılaşmanın etki-siyle her şey yok olmaya mahkûmdu. Kopmaya... Bilin-mezliğe doğru ilerlemeyi sürdürmeye...

Filmi art arda üç kez izlediler. Zira E'nin sineması-nın avantajlarından biri de buydu. Seyirciler tekrar izle-mek istediğinde E filmi tekrar oynatırdı. Ne de olsa sine-manın sorumlusu E'ydi ve hükmettiği rahatsız koltuklar diyarında canı ne isterse yapardı.

Sinema salonunu kapadıktan sonra bir bara gittiler. Siyaset hakkında konuşmak zararlı olsa da konuştular. Hazır laf açılmışken din meselesine de değindiler.

Karşısında güvenebileceği ve benzer kafada biri ol-duğunu gören D, E'ye Kramp ürünlerinden bahsetti, E de D'ye asıl tutkusunun sinema değil, siyah beyaz fotoğ-raf olduğunu söyledi.

Üçüncü şişe şarabı devirirken E, D'ye özellikle fo-toğrafını çekmek istediği bir kasabanın, bir hayalet kasa-banın varlığından bahsetti, orası D'nin Renoleta'sıyla her hafta geçtiği yolun üstündeydi (ve Ay'dan bakıldı-ğında dümdüz bir çizgide takılıp kalmış bir noktayı an-dırıyordu).

XII

Kısa sürede D'yle aramızda çalışma düzeni denebilecek bir sistem oluştu. .

Bir kasabaya geldiğimizde ilk yaptığımız, hırdavatçılara girmeden önce, ayakkabılarımızın iyice parlayıp parlamadığını kontrol etmek –her ihtimale karşı D torpido gözünde bir fırça bulundururdu– ardından da birer sigara tütürmekti. Şans sigarası.

Bu sonuncuya hak kazanmam üçüncü ya da dördüncü ayın ardından, D dükkân tezgâhlarında yanında durmamın işe yaradığını kabul ettikten sonra olmuştu.

“Annene sakın söyleme,” derdi.

“Söyler miyim hiç,” derdim, küçük bir duman bulutu üfleyerek.

Ardından hırdavatçıların yolunu tutardık ve bütün kasabalarda aynı sahne yaşanırdı: İşler ya iyi, ya orta karar, ya da kötü olurdu. Her şey bir önceki ziyaretimizden beri Kramp ürünlerinin nasıl gittiğiyle alakalıydı.

1. Ürünler teslim edildi, ardından da sorunsuzca satıldıysa işler iyi demekti. Böyleyken genellikle D tahsilatı yapar ve başka şeyler satar, bana da ucuz bir şeyler hediye edilirdi.

2. Ürünler teslim edildi ama satılmadıysa işler orta karar demekti. Böyle olduğunda D zamanla ilgili deyim-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://ranney.org>

lere başvururdu: Zamanı gelince satılırdı, zaten zor zamanlardı, zaman tanımak lazımdı. Sonra da oradan çabucak ayrılırdık.

3. Ürünler kararlaştırıldığından farklı teslim edildiyse işler kötü demektir. Bu, dükkân görevlisinin sipariş ettiğiyle teslim edilen ürün arasında fark bulunduğu anlamına geliyordu ve bahsi geçen farklı ürünler genellikle D'nin kasten araya kattığı şeylerdi. Bazen de şirket belli bir ürünün satılmasını özellikle teşvik ederdi: Mayıs, somun ayı; haziran, çekiç ayı; temmuz, yıldız tornavida ayı. Böyle durumlarda mağdur tarafların tepkisi bu tarz teslimatların ne sıklıkla yaşandığına ve ürünün özelliğine göre değişirdi çünkü örneğin fazladan iki bin adet şemsiyenin kış başında teslim edilmesiyle yaz başında teslim edilmesi aynı şey değildi.

Neticede benim işim çoğunlukla bu son kısımda başlardı. Zira bir elinde evrak çantası tutan birine utanmaz demek, öbür eliyle benimkini tutan birine demekle aynı şey değildi.

Bense ağzımı bile açmadan gözümü görevliye dikerdim.

Hayatımın daha önceki bir döneminde farklı bakış stilleri öğrenmiştim: Kayıtsız bakış, hafif hüznü tatlı bakış, bıkkın ve umutsuz bakış. Son çare olarak başvurduğum ise ağlamanın kıyısındaki bakıştı. Aralarındaki en etkileyici bakış buydu. Görevli gözlerimin içine bakacak olursa orada beni değil bin türlü hüsrana görürdü: Dünyanın dört bir yanında açlık çekenler, onca emeğe rağmen sonunda eriyip giden buzdan heykeller, sonsuz bir karanlığın ortasında dönüp duran uzay köpeği Layka. Minicik kara gözlerim hepsini içinde barındırıyordu. Ne de olsa yaşamın doğası buydu: Kara ve küçük olmak. Bunu siz de biliyorsunuz, D de, sadece yedi yaşında olan ben de; buna rağmen kalkmış fazladan birkaç çivi ve so-

mun teslim edildi diye hakaret etmeye girişiyorsunuz. Derhal durun, bu saçmalığa bir son verin, yeter artık.

Aklımdan bunlar geçse de ağzımı açmazdım çünkü sesimi çıkardığım takdirde oyunun bozulacağını, yaratmayı birkaç ayda çözdüğüm gergin havanın dağılacağını bilirdim.

Otoyolları arşınlayıp dururduk. Böyle geçen –kariyerimin aşağı yukarı yarısına denk– bir yılın ardından, D'den becerim karşılığında bir komisyon rica ettim. Adil olan buydu; çünkü her gün canla başla çalışıyor, aynı sessiz bakış yöntemine başvurarak ayna karşısında ya da okuldan arkadaşlarımla alıştırmalar yapıyor, arkadaşlığı-mı koz olarak kullanarak onlardan sandviç ya da dergiler koparıyordum.

Anlatmaya devam etmeden önce derdimin safi maddi olmadığını belirtmem gerek. Aynı zamanda da insan yüreğinin zaaflarını keşfetmek için erken bir teşebbüs, bir tür adalet arayışıydı.

Okuldaki matematik derslerinde öğrendiklerimi hatırlayarak konuşmayı sürdürdüm:

“Payımı istiyorum, onda birlik bir pay.”

“Hayatta olmaz.”

Bölme işlemlerine pek hâkim olmadığımдан şöyle karşılık verdim:

“O zaman kazandığın her 100 peso'nun yedisini kendime istiyorum.”

“Hayatta olmaz.”

“Kazandığın her 100 peso'nun beşini kendime istiyorum, yoksa bir daha seninle gelmem.”

Hatırlıyorum, bunları konuşurken bir kafedeydik, D siparişleri not ettiği sarı kartlardan gözünü ayırıp bana bakarak söylediklerimde ne derece ciddi olduğumu tartmış, dünyadaki çocukların çalışma durumunu zihninde hızlıca değerlendirmişti. Teklifimi kabul ederse kendisi bir çocuğun işvereni olacaktı, oysa çocuk çalıştırmak

uzun süredir yasaktı. Ama her şeyin göreceli olduğu da bir gerçektir, bunu dünyaya Einstein duyurmuştu. Ne demek istediğini tam anlamadıysak da söyledikleri içimize işlemiştir.

Elbette eve üstümde parayla dönemezdim çünkü annem işkillenir, azıcık eşlerse okulu astığımı ve D'nin sorumsuzluk ettiğini keşfederdi.

Eve üstümde parayla dönemezdim ama, "Bir anlaşma yapalım," dedi D.

"Nasıl?"

"Sana para vermeyeceğim ama 100 bin peso'nun üstünde yaptığımız her satışta sana bir şey alacağım."

"Tamam, kabul," dedim.

Pazarlığımın sonrasında gittiğimiz müşteriye indirimli olarak matkap ucu sattık. Şahane mi şahane, sürüyle matkap ucu, koca bir kasabayı, bütün dünyayı, hatta bence bir galaksiyi bile dolduracak kadar matkap ucu.

D'den öncelikle tıpkı onunki gibi bir evrak çantası istedim ama benimki sarı olacaktı. Bir oyuncakçıda görmüştüm.

Almak için oyuncakçıya gittiğimizde çanta satılmıştı, yine de D beni teselli etmek için bir hemşire çantası aldı. Ortasında beyaz bir haç bulunan plastik bir çantaydı; D'yle çalışmaya her çıktığımızda bu çantayı yanıma aldım ve bu sayede rolüme daha etkili büründüm.

Çok geçmeden çantaya farklı ülkelerin kıyafetleri giydirilmiş oyuncak bebekler eklendi, sonrasında da broşlu yeşil bir kaban, Mickey Fare'li sarı bir termos, çift taraflı bir şapka, bir pofuduk yelek ve hep yanımda taşıdığım not defterindeki "ÖDEMELER" başlığının altına listelediğim on küsur başka şey.

Sekiz yaşına yaklaşırken D'nin pek matah bir baba olmasa da harika bir işveren olduğunu keşfetmiştim.

XIII

2001: *Bir Uzay Macerası*'nı üst üste izlemesini takip eden haftada, D sinemaya yeniden uğradı.

Ve E'ye şöyle dedi:

"Şu bahsettiğin kasaba fethedilmiş ya da fethedilecek yerler listelerimde olmasa da seni yarın oraya götürebilirim."

"Ne demek istiyorsun?"

"Orada hırdavatçı yokmuş."

"Yani?"

"Sen hiç endişelenme. Yarın sabah tam onda kapında korna çalarım."

Aslında, olaylara sonradan bakıldığında, endişelenmesi gereken D'ydi. Ama hiç endişelenmediği için ertesi sabah saat tam onda E'yi evinden alıp hayalet kasabanın meydanına kadar götürdü; aynı yolu sonraki aylarda defalarca kat edeceklerdi.

E fotoğraf çeker ve insanlara sorular sorarken D de komşu kasabaya uğrayıp orayı kapı kilitleri ve somunlarla dolduracaktı. İşlerini bitirince de E'yi almak için hayalet kasabaya dönecekti.

Dönüş yolunda havadan sudan konuşurlarken E, D'ye fotoğraflarıyla yurtdışından bir gazetenin ilgilendiğinden bahsetti.

Yurtdışı kavramı D'ye fazlasıyla uzak olduğundan konuyu değiştirdiler ve sinemada sonraki hafta gösterilecek filmde, yani başrolünde Gregory Peck'in oynadığı *Bülbülü Öldürmek*'ten bahsettiler.

XIV

Her iş gibi pazarlamacılık da bir tür geçinme sistemiymiş. Ve benzer sistemlerin çoğu gibi pazarlamacılık da insanı ay sonuna kadar geçindirmiyor, aşağı yukarı ayın on beşine kadar yetiyordu. O tarihten itibaren insan dostlarına, otuz günlük çeklere, rehinci dükkânlarına ve tefecilere başvurmak zorunda kalıyordu. En uç çözüm tefecilerdi. Herkes gibi D'nin de başına gelmişti bunlar.

Bahsi geçen bu kapsamlı stratejilerin yanında daha küçük stratejiler de vardı, böyle sistemler, bir araya gelerek daha büyük bir amaca hizmet ediyorlardı: Hayatta kalmak.

Her gün başvurulmuş numaralar arasında meslekten mesleğe değişen küçük farklılıklar vardı. Pazarlamacılık söz konusu olduğunda aşağı yukarı şöyle bir yol izleniyordu:

Faturalar

Kafeler, lokantalar, hatta otellerde uygulanabilen bu sistemin en iyi işlediği yerler lokantalar ve otellerdi. Yö-

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

tem çok basitti: Faturalara iki kahve fiyatına bir kahve, iki öğle yemeği fiyatına bir öğle yemeği, iki kişilik oda fiyatına tek kişilik oda yazılıyordu. Böylece şirket çalışanın masrafları öderken, farkında olmaksızın, eşlikçinin de masraflarını karşılamış oluyordu.

Yöntemin başarılı olması için işletmelerin de rızası gerektiğinden bu numara genellikle pazarlamacıların hep gittiği kafeler, lokantalar ve otellerde uygulanıyordu.

Kimileri bu sistemleri iyice geliştirmişti. Hatırlıyorum da, içinde giysi mağazası olan bir otel vardı. Kazaklar, kabanlar, çizmeler, gömlekler ve kravatlar çaktırmadan üç günlük kalış ücretine dahil ediliyor, oysa aslında tek bir gece kalınıyordu.

O otelden üstümüzde kat kat giysilerle, büyük başarı kazanmış gibi çıkmıştık. Hırsızlık sayılmazdı bu, insan kendisini ezen sisteme karşı azıcık savaş ganimeti elde ediyordu, o kadar. Kafenin birinde oturdukları yerden dünyadaki emekçileri gözlemleyen aydınlar böyle düşünmüştü. Başka bir kafede olan bizim aklımıza böyle düşünmek hiç gelmediyse de minicik yüreklerimizde hissedebiliyorduk bunu. Yaptığımız hırsızlık sayılmazdı. Sayılsa da buna aldırmıyorduk.

Yol gişe ücretleri

Yapılan masrafları şirketten alma sisteminin temelinde bir sorun vardı: Masrafları belgelemek şarttı.

D her hafta şirkete bir mali tablo göndermek zorundaydı; otel, lokanta ve –en karmaşık unsur olan– yol gişe ücretleri burada ayrıntısıyla faturalandırılıyordu.

Sahte fatura düzenlemeye yanaşan bazı otel ve lo-

Ucretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

kantalar vardı elbet ama bize kıyak geçmeye hazır bir otoyol sistemi bulmak tamamen olanaksızdı.

Gerçekleştirmedığımız bir seyahati gerçekleştirmişiz gibi göstermek istediğimizde yaptığımız basitti: Aynı gişeden bir sonraki geçişimizde arabayı yolun kenarına çekiyor ve masraf gösterme derdi olmadan seyahat eden insanların arabalarının camından attığı gişe fişlerini topluyorduk.

Bu işlemi yaparken dikkatli davranmamız gerekiyordu. Geçmişiz gibi göstermek istediğimiz gişenin fişi bir-iki günden eski olmamalıydı, aksi takdirde fiş çoktan esintide uzaklara sürüklenmiş ya da yaz güneşi veya kış yağmurunda yıpranmış olurdu.

Otoyola fazlaca yaklaşmamız da uygun değildi. Fişleri sadece yol kenarında arıyorduk, yoksa üstümüzden araba geçebilirdi. Böyle bir şey olursa anneme niçin bir okul gününde yol kenarında fiş aradığımızı hayatta açıklayamazdık. Annem ortalarda olmayabilirdi ama suyunu çıkarmamıza da gerek yoktu.

D'yle aramızda kurduğumuz ödeme düzenini ve paralel eğitim sistemini annemin anlayışla karşılamayacağı kesindi çünkü, D'nin dediğine göre, annem akıllı başında bir kadındı ya da en azından çevremizdeki en akıllı başında insan oydu. Ne de olsa annem güzel bir kadındı, ve doğruluk, iyilik ve güzellik aslında aynı şeydi. "Bunu hem Ortaçağ filozofları söylüyor hem de geçen haftaki *Reader's Digest Seçkisi*'nde yazıyor," demişti D. Benimse dikkatim çoktan başka yere kaymıştı.

XV

E'yle –yani fotoğrafçıyla– arabamızın ön yolcu koltuğuna oturduğu gün tanıştım. Otoyola bağlanan ara yolların kenarında dizi dizi yükselen kavak ağaçlarıyla ilgili bir şeyler anlattığını hatırlıyorum, en iyi siyah beyaz fotoğrafların bu iki renk arasındaki gri tonlarını bütünüyle yansıtabilenler olduğunu söyledi. Nesneleri ortaya çıkaran ya da ortadan kaldıran şey ışığın ta kendisiydi.

Işık.

Arabayı durdurmamızı rica etti ve inip kavakların fotoğrafını çekti çünkü E'nin, bizden farklı olarak, dünya kadar zamanı vardı.

D ile ben de bu molayı fırsat bilerek bir sigara yak-tık. E varlığıyla etrafındakilere rahatça davranabilecekleri hissini yayan insanlardandı. Randevulara vaktinde gelmeni ve geldiğinde önemli bir şey söylemeni beklemeyenlerden. Düzene güvenmeyen, bu sebeple de gittikleri her yere birazcık kaos götürenlerden.

Ağaçların resimlerini çektikten sonra E fotoğraf makinesini bana gösterdi. Vietnam Savaşı'nı takip eden gazetecilerin kullandıklarıyla aynı, Canon FTb model bir makineydi.

Nesneleri ortaya çıkaran ya da ortadan kaldıran ışık.

Geride bıraktıkları iz.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

E'nin yakalamak istediği buydu.

"Bu fotoğraf makinesiyle hayalet avlarım."

"Hayaletler nasıl şeyler?"

"Üstlerine geçirdikleri beyaz çarşaflarda göz delikleri bulunan varlıklar."

E'nin bilmediği, birkaç ay sonra kendisinin de bir hayalete dönüşeceğiydi. O dönemde şehirler hayaletlerle doluydu.

E bunu biliyordu, E onları arıyordu, E onlara sesleniyordu ve yakında ailelerine katılacaktı.

O gün E'yi kasabada bıraktığımızı ve akşam şehre dönerken kasabaya uğrayıp onu aldığımızı hatırlıyorum.

"Çok buldun mu?" diye sordum.

"Ne buldum mu?"

"Hayalet."

"Hayır, bugün şansım yaver gitmedi."

"Gelecek sefere artık."

"Aslında galiba bir tane buldum, bak bakayım bu tarafa..." Şipşak.

E'nin çekip bir sonraki seyahatimizde bana verdiği fotoğrafım, o dönemden sakladığım az sayıdaki hatıradan biri. Renoleta'nın arka koltuğundayım, gülümsüyorum ve gözlerim faltaşı gibi açık.

Siyah beyaz bir fotoğraf bu, iki renk arasındaki gri tonlarını bütünüyle yansıtıyor.

XVI

Seyyar pazarlamacıların satış yaptıkları başlıca noktalar şehirler, bilhassa da kasabalardı.

Üs belledikleri kasabaların kalbinde oteller yer alıyordu. Otele yerleştikten sonra, komşu toprakları fetretmek amacıyla akınlar gerçekleştiriyorlardı – gerçekleştiriyorduk. Kramp ürünlerinin, Parker kalemlerinin, İngiliz kolonyalarının ya da duruma göre Çin malı plastik ürünlerin dinine aşına olmayan vahşilere din aşıl原因an misyonerlerdik biz.

El değmemiş ne kadar toprak bulsak o kadar iyiydi: Kasabaların el değmemişliği otuz günde bir kendiliğinden tazeleniyordu, ki bu süre pazarlamacıların ziyaret sıklığıyla da aşağı yukarı örtüşüyordu.

Bu tür akınlar daha zorlu geçerdi, ben iki yıl boyunca sadece dört-beşine katıldım çünkü gece kalımalı olduğundan sadece okulum tatildeyse gidebiliyordum. Ne de olsa sekiz yaşında bir kız çocuğu, genelgeçer bir kural olarak, makul bir sebep bulunmadıkça geceyi evden uzakta geçiremezdi.

Ama –her seferinde biraz daha üst üste– okulu kırıyor, sonra hiçbir şey olmamış gibi eve dönüyordum; bunu D'nin parlak bir fikrine borçluydum: "Karmaşık sorunların çözümleri çoğunlukla korkutucu derecede basittir."

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Böylece sahte bir öğretmen-veli iletişim defteri edindik, bunu (okula gitmediğim günlerde) D imzalıyordu; sahtesiyle birlikte varlığını sürdüren gerçek öğretmen-veli iletişim defteriniyse annem imzalıyordu (veli toplantıları, müze ve çiftlik gezileri için). Duruma göre öğretmene sahte ya da gerçek defteri veriyordum.

"Aman defterleri sakın karıştırma," demişti D.

"Karıştırır mıyım hiç."

Gerçi karıştırırsam da aynı kapıya çıkardı. Sınıfımda otuz öğrenci olduğundan öğretmenimizin defterlerdeki akışı doğru düzgün takip edebilmesi mümkün değildi. Zaten annem ketum bir kadındı. Aslında şimdi düşünüyorum da, ketum değildi. Yalnızca hüznüydü ve hüznü ayrıntılara dikkat etmesine engel oluyordu.

Geçtiğimiz her otoyol, kasaba ve şehir sayesinde paralel eğitimimde hayatın işleyişine dair bilgiler edindim. Her ne kadar bu evrenin merkezinde Kramp ürünleri olsa da anlamamın şart olduğu şeyler çıktıkça D yeni unsurlar ekliyordu.

Örneğin zaman ve mekân arasındaki ilişki.

"Sana R'nin hikâyesini anlatmıştım, hatırlıyor musun?" dedi D bir seferinde.

"Ölü taklidi yapan mıydı o?"

"Hayır, belediyede çalışan ve belediyenin yıllık bütçesiyle küçük uçaklar için tek bir uçağın bile inmediği bir iniş pisti inşa ettireni diyorum."

"Hatırlıyorum. Bütün bu dalavereyi daha çocukken planlamıştı. Sınıf arkadaşları da şahitti, okuldayken bütün gün kâğıttan uçaklar yaptığını söylemişlerdi."

"Ta kendisi. Şimdi bir düşün: Bu olay bir şehirde yaşansa insanlar ne süreyle bahsederdi?"

"Haftalarca."

"Bir kasabada olsaydı?"

"Aylarca."

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

“Peki bir köyde olsaydı?”

“Yıllarca.”

“Çok doğru.”

Yolumuza konuşmadan devam ettik ve Renoleta yaklaşık bir kilometre gittikten sonra D’ye dönüp dördüncü bir seçenek daha bulunduğunu söyledim:

“Eğer köy miniminnacık bir köyse insanlar R’nin hikâyesinden sonsuza kadar bahsederdi.”

D bunun “olası” olduğunu söyledi ve yarım kilometre daha gittikten sonra fizik biliminin bu fenomene henüz açıklama getiremediğini, çünkü böyle köylerin varlığının da henüz açıklanamadığını belirtti.

Zaman ve mekân arasındaki ilişkiye türlerin evrimi teorisi ve evrenin genişlemesi, hatta fizik ve teolojiye dair temel kimi kavramlar da eklendi.

Dünya algım ıslak bir sünger gibi genişliyor, hırdavatçılar, kafeler ve otellerde duyduğum her şey dağarcığıma ekleniyordu.

Yıllar sonra arkadaşlarıma bu anılarımı anlatırken D’nin şuursuz biri değil –anneannem ona “şuursuz herif” derdi– sistematik pedagojinin öncülerinden biri olduğunu vurgulayacaktım.

XVII

Birkaç kez, D tahsilata gittiğinde, ben E'yle kaldım.

Hayır, hayaletlerin fotoğrafını çekmek insanların fotoğrafını çekmek gibi değildi.

Hayaletleri bulmak epey zaman alıyordu. İnsanlara sorular sormak, telefon kulübelerinden aramalar yapmak, bildiklerini anlatmaya korkanlarla konuşmak gerekiyordu.

“Hayaletler büzülünce kemiğe dönüşür.

Kemik de büzülünce toza dönüşür.

Onları toza dönüşmeden bulmak lazım,” diye açıklamıştı bana E.

Cümlesini tamamladığında içimde ilk kez karşılaştığım bir his belirmişti; buna *delik hissi*¹ adını vermiştim.

1. Sana acı olmasa da hissettiğin bir hüzn.

XVIII

Fotoğrafçı E annemle tanıştığında tuhaf bir sessizlik oldu.

Hafta sonuydu ve E, D'ye eski bir film projeksiyon makinesi bırakmak için bize uğramıştı. Ama ne kadar uğraşsalar da aleti çalıştıramıyorlardı.

E boşuna gelmiş olmasın diye D öğle yemeğine kalmasını söyledi.

Bahçedeki manolyayı budamakla meşgul olan annem tam o sırada içeri girdi.

D onları birbirine takdim ettiğinde E ile annem önceden tanışıyormuş gibi bakıştılar. Gözlerinde hüznün de vardı.

"Biz önceden tanışıyoruz," dedi annem.

"Üniversitedeyken ortak bir arkadaşımız vardı," diye ekledi E.

O andan itibaren her şey çok tuhaf geçti. Öğle yemeği sofrasına oturduğumuzda E fotoğraflardan ve hayaletlerden hiç söz etmedi, zaten her zaman başka bir gezegendeymiş gibi davranan annem ise bu kez başka bir galaksiye ulaşmak için çaba sarf ediyordu gibiydi.

Gergin anları kurtarmaya alışık olan bense -aslında hırdavatçı dükkânlarının tezgâhıyla yemek masamız arasında pek fark yoktu- böyle bir anda hizi birleştirebilecek,

dolayısıyla da kurtarabilecek tek çözümün önceki gün televizyonda izlediğimiz film olduğunu sezdim. Filmi annemle beraber izlemiştim; D eve geldiğinde film bitmek üzereydi ama o da önceden izlediğini söylemişti. E bir sürü film izlediği için o filmi de bildiğinden emindim.

Böylece lafı *Kwai Köprüsü*'nden açtım.

Beş dakika içinde hepimiz *Kwai Köprüsü* hakkında konuşuyorduk.

D ile E, İkinci Dünya Savaşı'ndan ve Çinlilerden bahsetmeye başladılar (o zamanlar Japonlarla Çinlilerin aynı ülkede yaşadıklarını sanıyordum), hatta bir ara filmin müziğini ıslıkla bile çaldık.

Tam bunlar olurken, kuşkonmaz çorbasıyla dolu tahtağıma dalıp gitmişken ani bir aydınlanma yaşadım, böyle bir şeyi hayatımda ilk kez yaşıyordum.

Çorbadan yükselen buhar başparmağım boyunda bir hayalete dönüştü. Bu ilk hayaletin ardından ikinci, üçüncü, dördüncü hayaletler belirdi.

Kervandaki hayaletler tabaktan masaya atladılar ve bizlerle iletişim kurmaya çalıştılar. Ama başaramadılar. Zavallılıklar.

Dalgınlığımdan sıyrılıp gördüğüm bu tuhaf hayali sofradakilerle paylaştığımda annem ağlamaya başladı, E de artık gitme vaktinin geldiğini söyledi.

Olan biteni Kramp kataloğuyla hiçbir şekilde ilişkilendiremeyen D ise E'ye hiçbir sorun olmadığını söyledikten sonra projeksiyon makinesini kendisine bırakmasını rica etti.

Annem yatak odasına kapandı ve günün geri kalanında dışarı çıkmadı, D ile bense yemek odasında kaldık.

"Projeksiyon makinesini tamir edebilirsek ne izleyeceğiz?" diye sordum.

"Korsanlı bir film."

Heveslenmiş gibi abartılı bir tavırla, "Yaşasın!" dedim ve ikimizin de alışık olmadığı bir şefkatle D'ye sarıldım.

Sonraki yıllarda öğrenecektim ki aydınlanmaların ardından hemen her zaman bir şeyler açığa çıkıyordu, o gün anladıklarımşa şunlardı:

D yalnızdı.

Ben yalnızdım.

Hayatta herkes yalnızdı.

Ve bu durumu "Nasılsa Öyle Olan Şeyler" başlığı altında sınıflandırdım.

Böylece D'yi projeksiyon makinesinin başında bırakıp odama gittim ve çizgi romanıma kaldığım yerden devam ettim.

XIX

Kasabalardaki dükkânlara düzensizlik değil, dinamik bir düzen hâkimdi. Gerçek doğalarını anlamak için uzman olmaya da gerek yoktu: Kasabalardaki dükkânların sistemi proto-anarşistti.

En basitinden en karmaşığına doğru sıralarsak:

Nesnelerin tek bir özelliğı göre gruplandırıldığı (sadece şemsiye, sadece şapka, sadece tütün satan) dükkânlar.

Nesnelerin özel kriterlere göre düzenlendiğı (iğne-den çim biçme makinesine kadar her şeyin sağdan sola boy boy dizildiğı) dükkânlar.

Nesnelerin henüz çözemediğim bir sayı dizisini takip ederek gruplandırıldığı (vitrinlerinde yedi adet çatal, on beş adet bluz, on sekiz adet plastik kova, vesaire bulunan) dükkânlar.

En dikkatimi çeken bu son kategoriydi; çünkü bu sayı dizisini çözersem Yüce Marangoz'un evreni düzenlerken başvurduğu sınıflandırmaları daha iyi anlayacağımı düşünüyordum.

Öyle ya da böyle, farklı dükkânlar, ilişkilendirme yoluyla, insan beyninin ulaşabileceğı olasılıkları gözler önüne seriyordu.

Ayakkabı dükkânı

Hepsi arasında favorim bir Alman göçmeninin ayakkabı dükkânıydı; adam bir savaştan kaçmış, kaçarken de şöyle gözlemlerde bulunmuştu:

1. Düşmanın, savaş meydanına bir mekân üzerinden giriş yapması şarttı.

2. Bu mekân da belli bir zamanla bağlantılıydı.

Demek ki insan zamanın ilerleyişini durdurabilirse düşmanın ilerleyişini de durdurabilirdi.

Yaptığı bu keşifle gururlanan Alman –ki babası ve dedesi de ayakkabıcıydı– aile mesleğini bu yeni diyarlarda sürdürebilmek için canını dişine takarak çalışıp para biriktirmişti. İngiliz göçmeni olan ve Almanlardan nefret eden manav hariç bütün kasabanın katıldığı dükkân açılışının ardından ayakkabıcı esas amacına odaklanmıştı: Zamanı durdurmak.

Yöntemi basitti: Dükkânında sadece kırklı yılların sonundan, yani barış zamanından ayakkabı modelleri satacaktı.

Baştan büyük bir stok yığmış, bu stok eriyene kadar o dönem modellerinin üretimi konusunda birçok kunduracıyı eğitmeyi başarmıştı.

Seyyar pazarlamacılar kasabaya her uğradıklarında dükkânına gider ve sırf Alman’a savaş karşıtı nutuk çek-tirmek için modern ayakkabılar isterlerdi.

Dükkânına D ile ben de arada sırada uğrardık.

Uzun süre elimizden çıkarmakta zorlandığımız bir yığın ahşap doğrama makinesini satabildiğimiz bir günün sonunda, kutlama niyetine, Almanın dükkânına gidip iki çift ayakkabı almıştık: Bana tahta tabanlı siyah rügan, D’ye ise bağcıklı *oxford*.

Ayakkabıları hemen ayağımıza geçirmiş, eskileri dükkândaki çöp kutusuna atmış ve düşmanın ilerleyişini durdurabileceğine emin olduğumuz ayakkabılarımızla yollara düşmüştük.

Özel dükkânlar

Bir de özel dükkânlar vardı. Bulundukları kasabalara oranla fazlasıyla büyük dükkânlardı bunlar. Hayatında süpermarket görmemiş kasabalıların gözünde süpermarketlere en yakın yerler buralardı.

Bu tür yerlere satış yapıldığında ürünler koca bir tren vagonunu doldururdu. Aynen böyle ifade edilirdi. Büyük bir satış olduğu için de pazarlıklar birkaç gün sürerdi.

Görüşmelere tek bir pazarlamacı değil, aynı anda birkaç tanesi giderdi.

Türk'ün dükkânı bunların en meşhuruydu. Zira iş sadece katalogları ve ürün örneklerini göstermekle bitmiyordu. Dükkân sahibiyle elli sekiz ila yetmiş sekiz saat boyunca neredeyse durmadan konuşabilmek de gerekiyordu. Pazarlamacılar geceyi dükkânın bir parçası olan evin odalarında geçiriyorlardı. Ertesi sabah da, görünüşte bir tek dükkân sahibini etkilemeyen bir akşamdan kalmalıkla, işe önceki gece kaldıkları yerden devam ediyorlardı.

Adama anlatacakları hikâyeleri günler önceden hazırlıyorlardı. Zira Türk geceyi iyi geçirirse her üründen müthiş miktarda alım yapıyordu. Yok eğer eğlenmediyse sadece gerektiği kadar alım yapıyordu, ki o bile hayli fazlaydı.

İşler bir yana, satış maratonu boyunca *Binbir Gece Masalları*'ndaymış gibi sabah akşam yiyip içiyorlardı.

Davetlilerin sayısı pek azdı. Davetler kafelerde kullaktan kulağa yapılıyordu. Gidenler kendilerini halis pazarlamacılar olarak görüyorlardı. Yük treni vagonunu ürünle doldurmayı başarırlarsa da yarı pagan yarı dinî bir savaşın yiğit kahramanlarına dönüşüyorlardı.

On beş gün sonra –yani ürünler teslim edilmek üzere yola çıktığında– mallar otoyola bitişik tren yolundan geçerken pazarlamacılar kornalarına asılırlardı.

Çıkan sesin güzelliğini yalnızca pazarlamacılık cennetinin seçkin üyeleri anlayabilirdi.

XX

D derginin birinde mutlu bir çalışanın daha üretken ve işe daha sıkı sarılan bir çalışan olduğunu okumuştu. İşte bu yüzden arada sırada hırdavatçılar yerine E'nin sinemasına, yani niversite sinemasına giderdik. Oraya açık olduğu saatlerde değil (Pazartesi-perşembe arası saat 16.00'dan itibaren aralıksız gösterim vardı, arşamba ise halk gnyd) sabahları gittiğimiz için salon hep bomboş olurdu.

D ile E'nin bu ziyaretleri önceden kararlaştırdıkları- nı hiç sanmıyorum. at kapı gittiğimizde E hep orada olurdu. Salonun orta kısmında birer koltuğa yerleşirdik, ışıklar sner, projeksiyon makinesinin makarasının sesi duyulur ve birkaç saniye sonra film başlardı.

Meslekle bağımı erkenden kurmama yarayan bu yöntem sayesinde şu filmleri izlediğimizi hatırlıyorum:

Charlie Chaplin zel Gösterimi (iki kez).

Ay Beyazdır (iki kez).

Kırmızı Balon ( kez).

Bir de *Kumdan Kale* (bir kez) adlı tuhaf bir kısa animasyon filmi vardı ama onu sonradan hiçbir yerde görmemiş ve duymamıştım. Belki de hayal gücümün rnyd.

Neticede bu filmlerin hepsinde ağlardık; D'nin cebinden eksik etmediği jilet gibi ütülenmiş iki beyaz kumaş mendille –biri bana diğeri kendine– gözyaşlarımızı siler ve yüksek sesle sümkürürdük.

Filmleri –ve yaşamı– göğüslediğimiz dramatik yaklaşımın etkisiyle gösterimlerin tekrarını talep ederdik, bunu yaparken benim uydurduğum bir yöneme başvuru-arak ıslık çalar ve, “Beyaz perde geri dönsün!” diye bağır-ırdık.

Cümlemiz mantık ve gramer açısından kusurlu olsa da E ne demek istediğimizi anlar ve filmi tekrarlardı.

“Hiç dert değil, tam tersi, bu çağda hevesli izleyici-lere teşekkür etmek gerek,” derdi.

Bir gün *Yumurcak*'ı art arda iki kez izledikten sonra dışarı çıktığımızda uzaktan annemi görmüştük.

Üniversitenin avlularından birinde, ciddi ve terbiye-li biçimde sohbet eden bir grup insanın arasındaydı. Onu deri ceketinden ve sırt çantasındaki kıvıllı yıldızdan tanımıştım.

Üniversiteden yıllar önce ayrılan annemin orada ne işi vardı?

Annem bu insanlarla ne hakkında konuşuyordu?

Kimdi bu insanlar?

Uzaktan bakıldığında oyuncak bebeklerime benze-yen annemin de bizi görmesi ve bu listeye bir soru ekle-mesi mümkündü:

D'nin çalışıyor, benimse okula gidiyor olmam gere-ken bir günde bizim orada ne işimiz vardı?

Bu noktada üç seçeneğimiz mevcuttu:

Birinci seçenek: Listeye yeni sorular eklemek: İnsan-ların Dünya'da ne işi vardı? Yaşamın anlamı neydi?

İkinci seçenek: Annemle konuşmak ve beraberce bir yanıt bulmaya çalışmak. Fakat böyle bir yanıt ararken benim paralel eğitime ve annemin tanımadığımız ar-

kadaşlarına dair bazı ayrıntıları masaya yatırmak zorunda kalacaktık.

Üçüncü seçenek ise her şeyi unutmaktı. Belki de gördüğümüz kişi annem değil, anneme benzeyen bir kadındı; annemle aynı zevklere sahipti, hatta annemle aynı giysileri giyyordu ama başka biriydi.

Oyum üçüncü seçeneğe. Bunu yüksek sesle söylemedim ama aklımdan geçirdim.

Oyum üçüncü seçeneğe. D bunu yüksek sesle söylemedi ama aklından geçirdi.

Hemen oracıkta, dostluğu pekiştiren o sessizliğin ortasında anlaşmaya vardık. Zira o günlerde D benim hem işverenimdi hem de, çoğunlukla, iyi bir sessizliğin iyi bir öğütten daha değerli olduğunu bilen türden bir dosttu.

Böylece üniversitenin avlusundan süratle geçtik, D'nin elinde siyah deri evrak çantası vardı, benim elimdeyse hemşire çantam.

Renoleta'ya binince ikimiz de birer sigara yaktık. Ve sanırım insan denen varlığın karmaşık doğasını erkenden idrak etmemin şerefine D bana duman halkası yapmayı öğretti.

Şehri boydan boya geçen, genişleyen ve uzaklarda havaya karışan küçük duman halkaları.

XXI

Benimsediğimiz iş modeli “sektör”de analiz edilme-ye başlandı.

İnsanlar bize sorular soruyordu, hatta bazı pazarlamacılar çocuklarını kendilerine eşlik etmeye iknaya çabaladılar ama kimseye güvenmeyen, aşırı korumacı anneler yüzünden başarılı olamadılar.

Bunun üstüne S’nin, yani satışın Musa’sının, aklına beni işe alma fikri geldi. Fena fikre de benzemiyordu.

Bahanesi şöyleydi: D ile kendisinin alanları farklıydı: Birinin odağı hırdavattı, ötekininki parfümeri. Aynı anda ikisiyle birden seyahat edebilirdim, arada görüşümü hafifçe değiştirecektim, o kadar. Abartıya gerek yoktu, küçük bir şapka yeterliydi. Şapkayı bana bizzat kendisi alacaktı. Sabahları birinin kızı, öğleden sonralarıysa ötekinin kızı ya da yeğeni olduğumu kimse fark etmeyecekti.

Tek gereken koordinasyondur, biraz da esneklik; bu sonuncusu bana bağlıydı.

S benim eşliğimde gerçekleştirdiği satışlar üstünden bize komisyon verecekti.

Ben planı büyük ilgiyle dinliyor, bir yandan da yeni şapkamı ve komisyonu düşünüyordum. D’nin ödeme sisteminde, kazanılan her 100 peso üstünden 5 peso alıyordum ama gösterdiğim ekstra çabayı ve tezgâhların

önünde her geçen gün artan gücümü göz önünde bulundurduğumda bu kez her 100 peso üstünden on koparabileceğime emindim.

D, "Olmaz öyle şey," dedi. Ve samurayları örnek verdi.

Aslında mantık gereği toprakağalarını örnek vermiyordu ama belki de akli hâlâ -Fuji Photo Film marka- film projektörünü tamir etmeye takıldığından samurayları düşündü ve şöyle dedi:

"Hayatta olmaz."

Temelinde idealler bulunan her toplumda ahlak kuralları, işleyiş ilkeleri, "prensip"ler olurdu. D bu son sözcüğün üstünde durmuş, özellikle vurgulayarak telaffuz etmişti.

Ardından nutuk atmaya başladı ve ahlak kurallarının -şayet geçerliyse, ahlaka uygun olup olmamasından bağımsız biçimde- çiğnenmesi sonucunda çiğneyen kişinin toplumun diğer üyeleri tarafından kınanmakla kalmayıp daha da fenasına maruz kalacağını, yani toplumdan dışlanacağını söyledi.

S ile ben ses çıkarmadan onu izliyor, lafın nereye bağlanacağını kestiremiyorduk.

D, "Sana eşlik edebilir ama para söz konusu olmayacak," diyerek noktayı koydu.

Karşı çıkabilirdim ama satış sektöründeki başarıma rağmen henüz gerçek bir samuray olarak görülmediğimi biliyordum. Küçük bir samuraydım, küçük bir kaleyi koruyordum, harakiriye yeltensem bile ancak küçük bir harakiri yapabilirdim. Daha fazlası beklenmemeliydi ama daha azı da beklenmemeliydi. Üçümüz de bu son saptama konusunda hemfikir olduk ve bu durum, şimdilik, minik şerefim için yeterliydi.

Kendimi tuttum ve ses çıkarmadım (yine de boş bir sandalyeye savurduğum hafif bir tekme beni ele verdi) ama öfkeli gözlerimin S'nin sevinç dolu gözleriyle bu-

luşmasına engel olamadım. Böylece ikimizin bakışları birbirini etkisiz kıldı.

Aslında S'ye karşı bir tür şefkat duyuyordum.

"Ne zaman başlıyoruz?" diye sordum, komisyonu boş verip yeniden profesyonelleşerek.

"Hemen yarın," dedi S.

"Okulda bir arkadaşımın doğum günü kutlaması var," dedim.

"O zaman yarından sonra," dedi D.

"Tamam," dedik S ile ben aynı anda.

Ve bu eşzamanlılığı anlaştığımızın bir belirtisi olarak yorumladık.

XXII

En sevdiğim yol dönüş yoluydu. Yolun sonunda evim olduğundan değil, gün sona ererken beliren ve her şeyi yalınlaştıran ışığın etkisiydi bu. O saatte dünya uğradığımız hırdavatçılardan birinde gördüğüm bir makete benzerdi.

Biri ağaçları getirip bizim alışkanlıktan yol adını verdiğimiz şu düz çizginin kenarına dizmişti, biri (keski ve makas kullanarak) bir ev yontmuş ve oraya yerleştirmişti. Işkın beni yönlendirdiği bu mantığı devam ettirirsek, biri bizleri şekillendirmiş ve oraya yerleştirmişti.

“Yüce Marangoz,” dedim alçak sesle, kulakları ağır işiten birini kızdırmak istercesine.

XXIII

Çift vardiya çalışmaya başladım ve mesai saatlerim okula gitmediğim gün sayısı ile doğru orantılı olarak arttı.

D öğretmenlerimin durumu dert edeceğini bildiğinden annemi aramalarını engellemek için anneannemin hasta olduğu yalanını uydurdu. Onlara anneannemin benim için ikinci bir anne gibi olduğunu, aramızda özel bir bağ bulunduğunu (Kramp marka, 12mm'lik) ve dünyadaki son günlerini onunla geçirmek istediğimi söyledi. D kendisinin bu durumu anlayışla karşıladığını söyleyince okul da anlayışla karşıladı, zaten aksi düşünülemezdi. Büyükkannelerle torunları arasındaki ilişki Hristiyanların Tanrıları tarafından özellikle kutsanmıştı ve okulum bir Katolik okuluydu.

Kurumsal baskılardan kurtulunca mesleğimi daha büyük bir rahatlıkla icra etmeye başladım.

Haftanın üç günü –sahte anneannem başka bir kasabada yaşıyordu– okula gitmiyordum ve zamanımı sektörler arasında bölüyordum: sabahları hırdavat, öğleden sonraları parfümeri ve kozmetik.

Uzun seyahatlerde onlara eşlik edemiyordum (tatiller haricinde geceyi dışarıda geçirmem için annemi ikna edebilecek bir mazeretimiz halen yoktu); ama beş okul gününün üçünü cebe atmak neredeyse astronotlarınkı kadar büyük bir adımdı.

Parfümeri ve kozmetik

Bakalım bu alçak orospu çocuğu ne yapacak, derdi S parfüm dükkânlarına girmeden önce; bazen bu cümlede küçük değişiklikler yapar, örneğin dükkânın sorumlusu ya da sahibi kadınsa “pis orospu” derdi.

Müşterilerle görüşmeden önce bu ifadeleri tekrarlayışındaki coşkuya bakılırsa S’nin amacı küfretmekten ziyade ağız kendininki kadar bozuk bir tanrıdan işe başlamak için izin istemek olmalıydı. İşin içeriğiye şampuan, el kremi, aseton, oje, göz farı ve ruj satmaktı.

S’nin kendine has bir adalet anlayışı vardı; şirketin verdiği fiyatlara fazladan bir yüzde eklerdi. Hiç vicdansızlamazdı, nasılsa dükkân sahiplerinin faturalara bakamayan gerzek Çinliler olduğunu, bok kafalı Çinlilerin doğru düzgün okumayı bile bilmediğini öne sürerdi.

S her şeyi yalın sözcüklerle ve doğrudan ifade ederdi. Böyle bir yeteneği vardı.

Çalışma yöntemimiz aşağı yukarı aynıydı. Ben ayağымda cilalı ayakkabılarım, elimde plastik hemşire çantam, başымda S’nin bana aldığı şapkamla dükkânlara girer ve gözümü görevliye dikerdim.

Karşımdaki kişinin –yani dükkân görevlisinin– yüreğini öyle ya da böyle ele geçirmeyi becerirdim. Hafif sıızılardan ve yok sayılmasa da önemsiz denebilecek başarılarından dokunmuş bir perde –tozlu sokağa ya da tezgâha bir bakış atmam yeterliydi– gözlerinin önüne iniverirdi. Bunu pek az kişi fark ederdi. Ben de bu kişilerden biriydim. İşte bu yüzden ayna karşısına geçip göz dikme alıştırmaları yapardım, bağ kurma konusunda asla şaşmayan bir yöntemdi bu.

Satışı ben yapmazdım, benim yaptığım şey karmaşık bir zihin jimnastiğiydi.

İşe de yarardı. Zira görevliler hende kendi zaaflarını görürler ve gardlarını düşürürlerdi.

Bu esnada S de düz bir hergele olmayı bırakıp -S'yi her andığımda içimde bir şeyler onu taklit eder ve hâlâ ağzı bozuk tanrısına güvenir- "hasta ablasının kızının bakımı" için çırpınan bir hergeleye dönüşürdü.

Makbuzlar kesilir, şampuanlar, el kremleri ve aseptonlar dünyadaki yerlerini bulmak için yola koyulurdu.

S anlaşılmayı yok saymaya hiç çekinmiyor ve bana satışlardan nakit olarak yüzde veriyordu. Kazanç üstünden yüzde 1. Azdı, ama gerçek paraydı; S'nin günün sonunda hesap makinesiyle hesaplayıp bir zarf içinde bana verdiği gizli bir para.

Hesap makinesi göz farı renginde, gök mavisi bir aletti.

XXIV

S'yle geçirdiğim zamanda gösterişin iyi para getirdiğini öğrendim ve çoklu evren teorisine dair ilk izlenimlerimi edindim. Zira paralel bir yaşamda S'nin başka bir karısı ve başka bir çocuğu vardı, benim tanıdığım karısından olan çocuğuyla yaşıt bir çocuktuktu bu.

Bir gün kahvelerimizi içerken S'ye bir telgraf geldi, gönderen kişi onu epey iyi tanıyor olsa gerekti çünkü telgrafi oturduğumuz kafenin adresine göndermişti.

Sıçtığımin hergelesi, dedi S, ardından da o öğleden sonra gideceğimiz kasabaya ulaşmadan önce iki yerde durmamız gerektiğini söyledi bana.

İlki önceden de uğradığımız bir parfüm dükkânıydı, S orada göz farları, rujlar ve saç jöleleri henüz raflarına bile yerleştirilmemişken tahsilat talep etti. S'nin ricasıyla her zamankinden daha dramatik davranmak zorunda kaldım, hatta S ablasının, yani benim sözde hasta annemin ismini telaffuz ettiğinde yalancıkıktan bayıldım.

"Üzüntü insanı harap ediyor," dedi S, beni yerden kaldırıp bir yandan da paraları sayarken.

İkinci durağımız: Arabayı bir evin önüne çektik. S içinde para bulunan zarfı alıp cebine koydu.

"Beni burada bekle," dedi.

Evin kapısını bir kadın açtı, S içeri girdi ve az sonra evin penceresinde S'nin küçük bir kopyası belirdi.

Bakıştık ve el sallayarak selamlaştık.

İki seçenek vardı: Ya S'nin girdiği kapı geçmişe açılan bir tüneldi ve pencereden bana bakan oğlan S'nin kırk yıl önceki haliydi ya da S'nin benim tanıdığım çocuklarından (ki benimle aynı okuldalardı) başka bir çocuğu daha vardı.

Çok geçmeden küçük bir el Citroneta'nın kapısını tıklattı ve bana bir bardak meyve suyu ikram etti.

Boş bardağı geri verdiğimde çocuk başını arabanın camından içeri uzattı, yarı beline kadar içeri girdi ve bana sarıldı.

Sarıldığı süre boyunca onun asla tanımayacağı ablasıymışım gibi davrandım. Ben numara yaptım, oğlan numara yaptı, S numara yapıyordu: Dünya saçma bir tiyatrodan ibaretti.

Çocuk eve dönerken arkasından baktım ve bazı şeyleri kurcalamamanın daha iyi olduğunu düşündüm. Dolayısıyla S evden kapıyı çarparak çıkıp evin içinden bir vazo fırlatılırken arabaya bindiğinde benim mutlak sessizliğimle karşılaştı.

Sessizliğim öyle etkiliydi ki uğradığımız bir benzincede S depoyu doldurduktan sonra gidip bana bir dondurma aldı.

Gördüklerimi "belki de hepsi bir hayaldi" bölgesine kaldırmaya karar verdim ve sonsuza dek konuşmadan duramayacağım için matematik dersinde öğrendiğim bir oyundan bahsetmeye başladım, dişe dokunur hiçbir şey demeden konuşmak için kusursuzca tasarlanmış bir oyundu bu.

"1 ile 9 arasında bir rakam seç ve 9'la çarp."

"Tamam."

"Çarpınca çıkan sayının iki rakamını topla, beş çıkar ve çıkan sayıya alfabede karşılık gelen harfi düşün."

"Nasıl?" (S sabırsız biriydi ama benim yine susacağımdan korktuğu için oyunu sürdürüyordu).

"Sayı 1 ise A, 2 ise B, 3 ise C, 4 ise D..."

"Anladım."

"Harfi buldun mu?"

"Evet."

"Şimdi o harfle başlayan bir ülke adı düşün."

"Tamam."

"O ülkenin ikinci harfiyle başlayan bir hayvan adı düşün."

"Daha ne kadar sürecek bu?"

"Bu son. Hayvanı düşündün mü?"

"Evet."

"Danimarka'da aslan yoktur ki."

"Nasıl becerdin bunu?"

1 ile 9 arasındaki herhangi bir sayıyı 9'la çarpıp çıkan sayının iki rakamını birbirine ekleyince toplam 9 eder. Ondan 5 çıkarınca sonuç hep 4 olacaktır, onun alfabedeki karşılığı da D'dir. Bu oyunu oynayan insanların yüzde 99'u D'yle başlayan bir ülke olarak Danimarka'yı, onların da yüzde 97'si A'yla başlayan bir hayvan olarak aslanı seçerdi. Yani hata payı çok düşüktü.

Ama S'ye bunu söylemek yerine, "Tahmin ettim," dedim.

"Madem öyle, şimdi de gideceğimiz parfüm dükkanında satış yapıp yapamayacağımızı tahmin et."

"Yapamayacağız."

S, "Öyleyse bugünkü mesaimiz bitti," dedi ve yolun ortasında bir U dönüşü yaptı. "Gidip bir şeyler tıknaalım," diye noktayı koydu.

Böylece arabayı kasaba meydanına park ettik ve bir

kafeye girip iki kahve sipariş ettik: Bir normal boy (benimki) bir de yarım (S'ninki).

Yarım kahvenin diğer yarısına S daima cebinde taşıdığı bir şişeden viski koyardı. Garsonların aşına olduğu bir gelenektir bu (S yirmi yıldır aynı kafelere giderdi), hiç mânî olmazlardı; çünkü garsonlar yıllardır yaptıkları gözlemler sonucunda, tıpkı seyyar pazarlamacılar gibi, kazanamayacakları savaşa girmezlerdi.

"Başarısızlıklara katlanabilmek için, anlıyor musun M?"

"Anlıyorum."

İki insan arasında nadiren gerçekleşen bu duygu ortaklığını kutlamak için kahvelerimizin yanında kremalı ve tereyağlı dört çörek istedik, D beni almaya geldiğinde bunları yemeyi daha yeni bitirmiştik.

XXV

Eve dönüş yolunda sadece hayatın işleyişine dair keşiflerde bulunmakla kalmazdım. Çantamda taşıdığım deftere hesapları not eder ve bazı mesajlar da yazardım.

Aslında "TAKAS" ve "PARA" (bu sonuncusunu rakamların yerine sesli harfler koyarak şifreli bir biçimde yazardım) listelerinden sonra gelen yaprağa yazdıklarım bir nevi erken vasiyetti.

Vasiyetimin başlığı "Gelecek"ti. Bu başlık altında, sahip olduklarımı tanıdığım insanlar arasında paylaştırdım. Vasiyetim silinmiş veya üstü çizilmiş kelimelerle doluydu; çünkü insanları kendime yakın ya da uzak hissettikçe mirasımda oynamalar yapardım. Her gün yaptığım bu değişiklikler özünde son saatlerimi kimlerle geçirdiğime bağlıydı.

Öğleden sonramı D'yle geçirdiysem akşam olduğunda Kurbağa Kermit rozetimi ve 150 peso'mu ona bırakırdım.

Yok eğer son saatlerimi S'yle geçirdiysem onun –halihazırda Kramp marka bir kerpeten içeren– listesine 50 peso ve Kurbağa Kermit rozetini geçirir, sonra rozeti D'nin listesinden siler ve oradan elli peso eksiltirdim.

Annem, fotoğrafçı ve başka birkaç kişi için de listelerim vardı.

Hislerim uçar ve değişkendi. Ama buna aldırımıyordum, asıl önemsediğim her gece vasiyetimi yaza sile tekrar düzenleme işiydi. Bir gün, işimi hafifleteceğini düşünerek D'ye geleceğın ne zaman geleceğini sordum.

"Yarın sabah," diye karşılık verdi.

Onun böyle kendinden emin konuştuğunu görünce fırsattan istifade edip geleceğın tam olarak ne olduğunu sordum.

Bir kez daha, "Yarın sabah," diye karşılık verdi.

XXVI

Okul tatilinde annem D'ye bir hafta boyunca eşlik etmeme izin verdi; yani okula gidiyormuş numarası yapmama ya da günümün nasıl geçtiğine dair yalan söylememe gerek kalmayacaktı.

("Bugün okulda yeni şeyler öğrendin mi?

"Bir sürü şey öğrendim anneciğim.")

Tıpkı diğer arkadaşlarımdan Noel'in gelişini iple çekmesi gibi ben de o haftayı iple çektim; çünkü hafta boyunca benim de yetişkin pazarlamacılar gibi otelde kalmama izin çıkacaktı.

Otel odasını D'yle paylaştım ve bunun iyi bir tarafı vardı: Geç saatlere kadar radyo dinleyebildim; bir de kötü tarafı vardı: D'nin horultusunu duymamak için kafamı bir atkıyla sarmalamam gerekti. Sadece kısmen etkili bir yöntemdi bu çünkü kafam küçüktü, atkıysa kocaman.

Ertesi sabah otel müdiresine bu derdimden bahsedince kadın bana bir ormanda olduğumu gözümün önüne getirmemi ve yanımdaki yatakta uyuyanın D değil küçük bir ayı olduğunu hayal etmemi önerdi. Böylece horultulara aldırmadan uyuyakalacaktım.

"Büyük bir ayı," diyerek düzelttim kadını.

O günden itibaren tatildeki verimliliğim ikiye katlandı. Sabah erkenden otelden ayrılıp Kramp ürünlerini

satmaya girişiyorduk, bazı öğleden sonraları S'ye eşlik ediyordum, geceleriye ormansı otel odama çekiliyor ve ayıyla ilgileniyordum.

Her şey gayet iyi gidiyordu, ta ki yağmurun başladığı bir öğleden sonraya dek.

"Fena bastırdı," diyecekti S, daha sonradan.

Yağmura rağmen bizler inatçı balıklar gibi art arda bir sürü müşteriye gittik.

Şapkam sınısıklam olsa da başımdan çıkarmayı reddettim (canlandırduğım karakterin, yani S'nin hasta ablasının kızı karakterinin gücünün şapkadan geldiğini biliyordum).

İşten dönünce akşam yemeği yemek istemedim ve rüyamda bir ağaç gördüm, ağacın dallarında çiçekler yerine somunlar ve kapı dürbünleri açıyordu. Camdan çiçekler de vardı. Rüyamda böyle bir bahçenin kışı kaldıramayacağını düşünüyordum. Sonra cebimden küçük bir testere çıkarıyor ve ağacın kökünden bir parça kesiyordum. Kök ağaçtan ayrılınca ipe dönüşüyordu ve onu bilezik gibi bileğime bağlıyordum.

Ertesi sabah kırk derece ateşle uyandım. Annemi sayıklıyor ve D'yi gerçek bir ayı olarak görüyordum.

D korkuya kapıldı, aşağı koşup aspirin ve limonlu çay getirdi. Sonra beyaz mendillerinden birini soğuk suyla ıslatıp alnıma koydu.

Öğlene kadar uyukladım ve gerçekle rüya arasındaki o bulanık çizgide D'nin mendili soğuk suyla ıslatmak için habire odayla tuvalet arasında gidip geldiğini gördüm.

"Bu yöntem asla şaşmaz," diyordu endişeyle, mendili tekrar alnıma koyarken.

Otelin restoranına indiğinde diğerlerine de ateşimin çıktığını bildirmişti. Buna en çok üzülen S evvelki gün şapkamın ıslandığını hatırlayınca şöyle demişti:

"Yağmur fena bastırmıştı. Kahrolası şapkayı kafasından çıkarmayı reddetti."

Ogle yemeğinde sadece tavuk suyu içtim, bunu ikinci bir fincan limonlu çay ve okumayıp yastığımın altına koyduğum bir çizgi roman eşliğinde otelin müdiresi odama getirdi.

Akşama doğru kendimi daha iyi hissetmeye başladım ama henüz yataktan kalkamadığım için D diğerlerinden izin alarak oteldeki tek televizyonu odamıza getirdi ve bir Meksika filmi izledik.

Hâlâ biraz ateşimi olduğundan mıdır bilmiyorum ama D'ye şöyle bir soru soruverdim:

"Sonsuza dek Kramp ürünleri mi satacağım?"

"Sonsuzluk çok uzun bir gündür," diye karşılık verdi D.

Söylediği kulağına hoş gelmiş olacak ki bir peçeteye not etti, bir yandan da bana yeni bir Kramp ürününü anlatıyordu: Su geçirmez bir el feneri, ömür boyu garantili, "en mutlak karanlığı bile aydınlatmak için".

Beş dakika sonra biri kapımızı tıklattı. Gelen S'ydi, odaya girdi, bir sigara yaktı ve cebinden zenci bir bez bebek çıkardı.

"Afrikalı, o yüzden dikkat et sakın üşümesin," dedi.

Öbür cebinden de bir şişe viski çıkarıp D'ye hediye etti, bunu babacan bir dayanışma göstermek için mi yoksa kendisini suçlu hissettiğinden mi yapmıştı, bilemiyorum. Ne de olsa S ağzı bozuk olmanın yanında koyu bir Katolikti.

Akşam yemeği saatinde neredeyse tamamen toparlanmıştım; ama otelde konaklayan pazarlamacılar kötü bir gün geçirdiğimi göz önünde bulundurarak ne televizyonu geri istediler ne de kafaları çektiler. Uslu ayıcıklar gibi parmak uçlarına basarak yataklarına gittiler.

XXVII

Gribi –ya da zatürreeyi– atlattıysam da pek iyi göründüğüm söylenemezdi. Daha da zayıflamıştım ve gözlerimin altına bir daha asla geçmemek üzere yarımay şeklinde gölgeler yerleşmişti.

Habire aynı rüyayı görmeye başlamıştım: Otoyolda gidiyorduk ve pazarlamacıların Renoleta’ları farlarını farklı aralıklarla yakıp söndürüyorlardı. Görevim her birinin ne anlama geldiğini keşfetmekti. İki kez yanıp sönerse “devam et” mi demekti? Tek bir yanıp sönmenin anlamı “dikkat” miydi? Üç yanıp sönme “dur” anlamına mı geliyordu? Ne kadar kafa patlatsam, defterime notlar alsam da anlamlarını bir türlü çözemiyordum. Her seferinde nefesim kesilerek uyanıyor ve tekrar uykuya dalmakta zorlanıyordum.

Okullar açıldığında da D’ye eşlik etmeyi sürdürdüm, ama halen nekahet belirtileri gösterdiğimden D artık çifte vardiya çalışmayacağıma karar verdi. S de suçluluk duyduğundan bu iş akdi feshini itiraz etmeden kabullendi.

D bunu bana ilk söylediğinde üzüntüden ziyade bir boşluk hissettim. Para dolu bir zarf şeklinde bir boşluk.

Sonradan olacaklar D’nin suçu muydu? İçimden bir his hâlâ bu soruya cevap vermemi engelliyor.

Suç E’ye atmayı tercih ediyorum.

XXVIII

E yaşamımızda ikincil bir karakterdi. Bizler de daha büyük bir hikâyenin ikincil karakterleriydik. Bir dizi unsur –hayaletler, Yüce Marangoz’a duyulan güven, erkenden iş hayatına atılmam, içinde bulunduğumuz dönem– kesişip yollarına devam edeceğine kafa kafaya çarpıştılar.

Olaylar şöyle gelişti:

Çalışma saatlerimiz katıydı ve saat akşam dokuz olduğunda sığınabileceğimiz bir mekâna, tercihen kendi evimize dönmüş olmalıydık. O gün eve altıda döndük.

Derken telefon çaldı. Arayan E’ydi. D’nin kendisini bir yerden almasını, benim de onunla beraber gitmemi istiyordu. Hayaletleri bulmuştu, fotoğraflarını çekmişti ve bu kez şüphe çekmeden kasabadan şehre dönmesi her zamankinden daha önemliydi.

Kurduğu mantık –ki doğrudan söylenmese de anlamıştık– S’nin kullandığıyla aşağı yukarı aynıydı, dolayısıyla ben de S’nin üslubuna başvuracağım: Bir alçağı tutuklamakla arka koltukta küçük bir kız taşıyan iki alçağı tutuklamak aynı şey değildi.

D’nin ahlak kuralları, istisnai durumlarda, pazarlamacı sülalesi dışındaki kişileri de kapsayabilirdi. Dolayısıyla, hem E’nin kendisini her istediğinde bedavaya sinemaya soktuğunu hem de annemin henüz eve dönmedi-

ğini göz önünde bulundurarak E'ye yardım edeceğimize karar verdi. Saat yediydi. Kasaba bir saatlik mesafedeydi. Tam saat dokuzda dönmüş olacaktık.

Otoyolda oraya giderken önemli bir şeyler konuştuğumuzu söylemek isterdim ama öyle olmadı.

Kasabaya ulaştığımızda E bizi bekliyordu.

Onu selamladım ve hayaletleri buldu mu diye sordum ama hiçbir şey söylemedi, sadece elimi tutup hafifçe sıktı.

D saatine baktı ve E'ye arka koltuğa uzanmasını söyledi, böylece bir kez daha ön yolcu koltuğuna yerleştim.

Kasabadan çıktığımız sırada bir araba yolumuzu kesti. Arabadan iki adam indi.

E'nin arabada olduğunu gizlemeye gerek duymadık, zaten duysak da gizleyemezdik. Dramatik numaralarına da başvurmadım, çünkü ne kadar deneyimsiz olsam da bu kez sahici bir dramın ortasında olduğumuzun farkındaydım.

Yeteneğimize –ve merhamet kuramına– güvenmek saflık olurdu, dolayısıyla yapabileceğim en doğru şey çenemi kapalı tutup koltuğumdan kıınıldamamaktı ve öyle yaptım.

D ile E arabadan indiler ve iki adamın eşliğinde uzaklaştılar.

Dakikalar geçip de dönmediklerinde Renoleta'dan inip kasabanın meydanına döndüm.

Kasabada in cin top oynuyordu, ben de bir ağacın –bir dut ağacının– altına oturdum ve çantamdan bir sigara çıkardım.

Duman halkaları göğe yükselmeye başladı ve havaya karışmalarını izlerken hayatımdaki ikinci aydınlanmayı yaşadım: Küçülmüş ve duman halkalarımdan birinin tepesinde göğe yükselmişim.

Gecenin içinde yerleştiğim bu ayrıcalıklı noktadan yıldızların nasıl ısı toplayıp pof diye ortaya çıkıverdikle-

rini gözlemliyordum. Aradan binlerce yıl geçiyordu, yıldızlar depoladıkları hidrojeni sonuna kadar tükettince pof diye yok oluyorlardı.

Yıldızların görüntüsü çivi başlarının görüntüsüyle karışıyordu ve çivi başları da paslanmaz çelikten olmalarına rağmen yok oluş döngüsünden kaçamıyorlardı. (Pof! Pof! Pof! Pof! Pof!)

Duman halkamın tepesindeki ayrıcalıklı yerimden her şeyi izliyordum.

Zihnim böyle berrak biçimde çalışırken boğuk bir sesin haykırdığını duydum:

“Bakalım cehennemi boylayınca da kemik peşine düşecek misin, sıçtığının iti.”

XXIX

Birkaç saniye sonra duyulan mermi sesleri bir, iki, üç, dört, beş delik açtı.

Ve bu deliklerin birinden bir “şans böceği”¹ geçti.

1. “Şans böcekleri” bir böcek türü değil, yaşam farklı bir yöne saptığı anda oraya konuveren bir böcektir. Söz konusu zaman aralığı, insanın yolun hangi tarafından yürüyeceğine, evden çıkıp çıkmayacağına, bir şeyi söyleyip söylemeyeceğine karar verdiği andır. Öyle minicik bir salisedir ki içinden sadece bir böcek geçebilir. Geçen bu böcek, yaşamı sonsuza dek ikiye ayırır.

XXX

Ertesi sabah beni kasaba meydanındaki ağacın altında baygın halde, donmak üzereyken buldular. Beni yakındaki bir dükkâna taşıdılar ve –muhtemelen alkollü– bir şeyler içirdiler, böylece ev telefonumu ve annemin ismini söyleyecek kadar kendime gelebildim.

Çalan telefon ve ardından gelen konuşma

Annem telefonu açtığında yıllarca eksik kalan parçası aniden geri geliverdi. Ancak bunun annemi bunca zamandır bize karşı uyuşturan hayaletin E tarafından başka bir sürü hayaletle beraber gömülü halde bulunmasının ertesi günü olduğunu bilmiyordu.

Ben bunu yıllar sonra, evde bir sırt çantası ararken içinde fotoğraflar ve bazı cesetlerin bulunduğu dair gazete kupürleri olan bir kutu bulduğumda keşfettim.

Bütün kasabalar birbirine benzese de o fotoğraflarda gördüğüm kasabanın silah seslerini duyduğum kasaba olduğunu anlamak için fazla çaba sarf etmem gerekmedi.

E bizden başka kimseye telefon etmiş miydi? "Onları buldum" anlamında bir gizli mesaj göndermiş miydi?

Bunu asla bilemeyeceğim, zaten önemi de yok.

Asıl önemli olan sonrasında gelen sorgulamaydı.

Anneme hayalet kasabayı, E'nin bize telefon ettiğini ve silah seslerini anlattım.

S'yi ve zarfları da anlattım. Sahte öğretmen-veli iletişim defterini. Hırdavatçıları ve parfümerileri, S'nin küçük kopyasını, okula gitmediğini, son olarak da Yüce Marangoz'u.

Anlattıkça bilemediğim bir sebeple ağlamaya başladım ve hazır başlamışken saatlerce ağladım. Annem bana sarılıyor ve tanımakta zorlandığım bir sesle her şeyin yoluna gireceğini söylüyordu.

Aynı sıralarda bir sorgulama daha gerçekleşiyordu. D'nin sorgusu.

D'nin orada neler dediğini de asla bilemeyeceğim. Annemse D'nin geri geleceğini biliyordu. D kendisini sorgulayanları ikna edebilecek kadar uyanıktı. Tarihe hayalet bir kahraman olarak geçme riskine girmeyecek kadar da korkaktı. Serbest kalacaktı. Çürüyesice.

XXXI

D üç günlük sakal ve her tarafında morluklarla, birkaç kilo kaybetmiş olarak eve döndüğünde annemle ben "sonraki yaşamımız" adını verdiğim şeye doğru yola çıkmıştık.

Annem evden ayrılmadan önce masanın üstüne iki sözcükten oluşan bir mektup bırakmıştı, bu iki sözcüğün birini anneannemden öğrenmişti, diğeryse kendi repertuvarındandı: "Şuursuz pislik."

Hemen yanına ben de çalıştığım süre boyunca biriktirdiğim parayı koyduğum bir zarf bırakmıştım, bir de mektup:

"Seni seviyorum.

NOT: Parayı borç olarak veriyorum."

XXXII

Gece boyunca yaptığımız otobüs seyahati bizi, yani annemle beni, yeterince uzağa götürdü.

D'den uzağa.

Kramp ürünlerinden uzağa.

Hayaletlerden uzağa.

Ve uzağında olduğumuz şeyler listesi beni derinden etkiledi. Öyle ki, iki kez nefesimi tutarak hayatıma son vermeyi denedim. Başarılı olamadım ve böylece, dokuz yaşında, hayatta kalma içgüdüsünün her şeyden üstün olduğunu anladım.

Yeni okulumdaki iki arkadaşına durumu bu üç sözcükle açıkladım: "her şeyden üstün". Ardından da onları kendilerini öldürmeleri için kışkırttım: Tek yapmaları gereken konsantre olup nefeslerini tutmaktı.

Ölmelerini istemiyordum, tek istediğim başarısızlığımın ardındaki azim eksikliğinin (nefes almayı kesmek için gereken tek şey azimdi) bana değil insan ırkına özgü olduğunu kanıtlamaktı. Ve bunu kanıtlamayı başardım çünkü arkadaşlarım da –tıpkı benim gibi– hayatta kaldılar.

Bunun üstüne okula çağrılan annem, benim de mevcut bulunduğum bir görüşmede, öğretmenime beni affetmesini rica etti ve aile düzenimiz bozulduğu için zor bir dönemden geçtiğimi söyledi.

Anneme ve yeni öğretmenime aile düzenimizin bozulmasına başka bozulmaların da eklenebileceğini söyleyebilirdim: Ruhsal bozulma (yerleştığımız yeni şehirden ona seslensem de Yüce Marangoz beni duymuyordu); ekonomik bozulma (artık gelirim ve para zarflarım yoktu); mesleki bozulma (eskiden seyyar pazarlamacı yardımcıyım, yeni şehrimizdeyse hiç seyyar pazarlamacı yoktu).

Beni anlarlar mıydı acaba?

Büyük olasılıkla anlamazlardı, dolayısıyla hiçbir şey söylemedim.

Hayatın akışına karışmamaya karar verdim ve hayat öyle büyük bir rahatlıkla aktı ki ertesi sene yeni bir babam oldu, yakında bir kız kardeşim olacaktı, hatta bir köpek bile aldık.

Sıska: Köpeğe bu ismi verdik.

XXXIII

Okula gidiyor, kız kardeşimle oynuyor, Sıska'yı gezdiriyordum, üstelik yeni arkadaşlar edinmeye bile zaman bulmuştum.

Doğruya doğru, gözüm bazen bir kapı dürbününe ya da ucuz bir kolonya şişesine takılınca hafif bir huzursuzluk hissettiğim oluyordu. Ama tıpkı Budist rahiplerin yaptıkları gibi –annemin yeni bir arkadaşı böyle demişti– bu düşünceleri kafamdan atıyordum.

Yılda iki kez D beni telefonla arıyordu.

“Nasılsın, M?”

“İyi.”

“Yeni şehir nasıl?”

“Berbat.”

“Seni bir türlü arayamadım, telefon hırsızıyla ilgili haberleri gördün mü?”

“Hayır.”

“Tek bir telefon bile bırakmadı. Aylarca kimseyle iletişim kuramadık.”

“(Sessizlik.)”

“Bir gün seni görmeye gelmek istiyorum. Satışlar kötü gidiyor. İnsanlar öyle çok cıvata kaybediyorlar ki yerler hep cıvata doldu, artık kimse hırdavatçılardan cıvata satın almıyor.”

“(Kahkaha.)”

“Kendine iyi bak M.”

“Sen de, hoşça kal.”

Birbirimize asla seni özledim demedik. Yaşadığımız olayı da konuşmadık.

Böylesi daha iyiydi.

XXXIV

Sonraki yıllar ağır çekimde geçti. Öyle birbirinin aynı zamanlardı ki tek bir güne bile sığdırılabilirdiler. Zamanın geçtiğini algılayabilmek için her yılın başında bir takvim satın alıyordum. Duvara asıyor, geçen günlerin üstünü çiziyor, biten takvimleri yatağımın altındaki bir kutuya kaldırıyordum.

E tarafından çekilmiş fotoğrafım ve satış defterim de bu kutuydu.

Kutuda sakladığım şey zamanın mekanizmasıydı.

Bir.

İki.

Üç.

Dört.

Artık takvim tutmasam da saydığım bir yıl daha: Beş yıl geçti.

Ve yeterince zaman geçtiğine karar vererek bir sonraki telefonu beklemeye koyuldum.

Altı numaralı yaz başlarken telefon çaldı.

"Nasılsın M?"

"Seni görmeye geleceğim."

"(Sessizlik.)"

"Tam bir ay sonra, beni istasyonun içindeki kafede bekle."

“Orada olacağım.”

“Unutma, bana borcun var.”

“Unutmadım.”

Son beş yıldır komşumuzun köpeğini de gezdiriyordum; komşumuz müzmin bir bekârdı ve aksi biri olsa da bana epey iyi para veriyordu. Buna D’nin bana borçlu olduğu parayı da ekleyince bir ay boyunca otelde kalabileceğimi hesaplamıştım.

Seyahat için izin alma konusunda sorun yaşamadım. Annem yeni babamın etkisiyle artık Buda’ya inansa da bağımsızlık hareketlerini desteklemeyi bırakmamıştı. Böylece bana sırt çantasını ödünç verdi ve beni ıssızlığa emanet etti.

Annemin sırt çantası

Annemi meydana getiren yapbozun eksik parçaları orada, sırt çantasının içindeydi. Benim dünyaya gelişimden ve D’nin ortaya çıkışından daha eski bir çantaydı bu, içinde bir tomar mektup, üç kitap ve mavi üstüne beyaz puantiyeli bir mendil vardı.

Bunları anneme Jaime Andrés Suárez Moncada vermişti.

Verdikten sonra da Jaime Andrés Suárez Moncada kayıplara karışmıştı.

Annem bunu duyunca bir makara iplik alıp sırt çantasına bir yıldız işlemeye başlamış, yıldızı bitirdiğinde Jaime Andrés Suárez Moncada’nın kapıda belireceğine ve kendisini öpeceğine inanmıştı. Ama böyle bir şey olmamıştı.

İlerleyen yıllarda dört bir yanda Jaime Andr s Su rez Moncada'yı aramıştı. Ama tek bulabildiği, isimlerle dolu listeler olmuştu.

Bu listeleri sırt çantasının  n gözüne koymuştu.

Sırt  antası giderek ağırlaşsa da annem ısrarla onu kullanmayı sürdürmüş ve her geçen gün biraz daha kamburlaşmıştı.

Hayaletlerin dünyası da tıpkı insanların dünyası gibi küçüktür.

Jaime Andr s Su rez Moncada'nın cesedi yıllar sonra en iyi arkadaşı tarafından bulundu: E, yani fotoğrafçı.

Haber başka ülkeye ait gibi görünen bir gazetede çıktı, birisi bu gazeteyi üstünde gönderen yazmayan bir zarfa koyup anneme gönderdi.

Annemin ilk aşkı Jaime Andr s Su rez Moncada'nın bedeninde on    mermi deliği vardı ve çok sayıda kemiği kırılmıştı.

Annem haberi okuyunca bir iğne (yıldız sırt çantasına işlediğiyle aynı iğne) ve siyah mürekkeple dolu küçük bir şişeyle beraber banyoya kapandı.

İğneyi koluna on    kez batırdı çünkü bedeninin dışının da i i gibi acı duymasını istiyordu. İğneyi kendisine on    kez batırdı. Sert, hem de çok sert bir biçimde.

Sonradan anneme bu noktaların ne olduğunu sorduğumda bilmediğini söyledi. Sabahleyin uyandığında sol kolunda siyah bir yıldız kümesi oluşmuştu.

Annem de bir  lem, diye düşündüm.

Annem yine ağlıyordu.

XXXV

Telefon görüşmemizden tam bir ay sonra D istasyonda beni bekliyordu.

Sarılmak yerine eski okul arkadaşlarının yaptığı gibi birbirimizin sırtını sıvazladık.

Takım elbisesi aynıydı.

Evrak çantası aynıydı.

Ama artık Renoleta'sı yoktu.

Bu yüzden bir otobüse bindik ve D'nin yeni evinin orada indik: Küçük ve derli toplu bir çatı katı dairesinde yaşıyordu. Dairesi öyle kusursuz görünüyordu ki bana bir saati hatırlattı. Gelişigüzel işleyen bir saati. Orada, bana hoş geldin kahvesi hazırlarken D zamanın bir tür parantez içine aldığı biri gibi göründü gözüme.

Zamanı böyle oyuna getirmek öyle güzeldi ki öğle olduğunda çoktan birkaç eşyayı D'nin çalışma masasına yerleştirmiş ve on dört yaşındaki bedenimin sığıp sığmayacağını görmek için kanepenin boyunu ölçmeye girişmiştim.

"Sadece bir hafta," dedi D.

"Bir aya yetecek param var, hem koltukta yatarsam otele harcayacağım paradan tasarruf ederim."

"İki hafta, üstüne bir gün daha olmaz."

"O zaman ben yatakta yatarım sen de koltukta."

İlerleyen günlerde yıllar önceki rutinimizi kaldığı yerden devam ettirmeye çalıştık.

Artık Renoleta'mız olmadığı için otobüsle ya da trenle seyahat ediyorduk. Geçtiğimiz istasyonlardan birinde, başka insanların arasındayken, bizde bir tuhaflik olduğunu fark ettirn.

D'nin abartılı biçimde parlatılmış ayakkabıları önceleri bir inancın –Ay'a ulaşma olasılığının– simgesiymen bir anda dikkatleri yıpranmış gömleğinden başka yöne çekmek için bir numara olarak görünmeye başladı gözüme. Aynı şey benim özellikle bu günler için seçtiğim tişörtüm ve boynuma bağladığım eşarp için de geçerliydi.

İki seçenek vardı:

A. Ya döküntülük bize başından beri eşlik etmişti ve ben bunu fark etmemiştim.

B. Ya da bir şeyler değişmişti.

Her halükârda, çocukluk anılarımda çatırt diye bir kırılma gerçekleşti. Ve Yüce Marangoz'dan nefret ettim, bunun sebebi gerçekliğin kendisi değil, idrak ettiğim durumun beni nahoş ve şimdiye kadar farkına varmadığım bir utançla sarmalamasıydı: Başkalarının bakışları. Onlar biliyorlar mıydı? Döküntü halimizi fark ediyorlar mıydı?

İlk kez onları apaçık seçebiliyordum ve gözüme devasa göründüler.

Yıllar süren sıkıcı bir gerçekliğin ardından her şeyi beni dezavantajlı konumda bırakan bu ölçek üzerinden değerlendirdince yeni bir bakış açısı edindim: D ile ben gözden kayboluyorduk.

İstasyondaki insanlar bekliyor, vedalaşıyor ya da arabalarına gitmek üzere oradan ayrılıyorlardı.

D ile bense öylece dururken önce renklerimizi sonra da biçimlerimizi kaybetmeye başlıyorduk. Duman halkalarına dönüşmüştük. Şehrin gökyüzüne yükselerek yok oluyorduk.

Orada, istasyonda, D'nin evrak çantası ve benim sırt çantam kendi başlarına kalıyordu.

Aradan yıllar geçiyordu. Yüzlerce yıl. Yer hâlâ aynıydı; ama etraftaki her şey değişmişti: Eskiden istasyonun ve şehrin olduğu yerde artık konteynerlerle dolu bir çöl vardı.

Eşyalarımız hâlâ aynı yerdeydi ve orada yaşayan insanlar eşyalarımızın yanına kâğıttan çelenkler bırakıyorlardı.

Çok uzun zaman önce var olmuştuk ve yok oluşumuz, hayal ettiğimin aksine, hiç de sancılı olmamıştı.

Dumana dönüşüyordun. Kalıntılarınla gelecekteki insanlar istediklerini yapıyorlardı.

Varoluşun mekanizmalarından birini anlamıştım. Daha da fazlasını anlayabilirdim ama D trenimizin geldiğini söyledi.

Birkaç saat sonra gitmek istediğimiz yere ulaştık.

Öncelikle kafeye uğradık. Orada bize eşlik edecek hiçbir seyyar pazarlamacı göremeyince kasabanın en büyük hırdavatçı dükkânının yolunu tuttuk.

Bu yeni yalnızlık, ilerleyen günlerde de tekrarlanınca çöl görüntüsü geri geldi ve sipariş ettiğim kahvelerin fincanlarına yerleşti. Fincanı kaşığımınla karıştırdığımda bu görüntü silinip gidiyordu.

XXXVI

Yolumuza devam ettik: Her gün başka bir kasaba-daydık. Ama zihnimde sakladığım gerçeklik fotoğrafı ve arşınladığım ortamlar arasında bir uyumsuzluk vardı.

Başlarda D'yle beraber hırdavatçı dükkânlarına giriyordum ama bedenim öyle büyümüştü ki artık eski karakterimin kapladığı alana sığmıyordu. Son yıllarda santimetrelerce uzayan kol ve bacaklarım yüzünden dükkân görevlilerinin gözünde görünmez hale gelmiştim.

Bir kez daha Yüce Marangoz'a sövdüm. Madem cüceleri ve midillileri küçük bırakıyordu, beni de küçük bırakabilirdi. Ama böyle yapmamıştı ve yapmama kararı planlarımı altüst etti.

Epey kafa patlattıktan sonra kararını verdim: D'yle beraber dükkânlara girmek yerine dışarıda bekleyecektim.

Bilgilerimi güncellemem için Kramp kataloğunu bana vermesini istediğimde D şirketin artık katalog basmadığını söyledi. Sattığı az sayıda ürünü ezberden satıyordu. Aynen böyle dedi.

Durumun tahmin ettiğimden vahim olduğunu anladım, ayağımın altındaki zeminin yok olup gitmesini istemiyorsam seyahatimi sona erdirmem gerektiğine karar verdim.

Zihnimde henüz yeni gerçeklikle kaynaşmamış birkaç anı kalmıştı, onları kurtarmak istiyordum. Böylece D'ye veda ettim ve sırtını sıvazlamaya ek olarak ona sandıldım ve öptüm.

Bir haftam, biraz da param kalmıştı, böylece S'ye telefon etmeye karar verdim.

XXXVII

Kendisini bekleyeceğimi söylediğim kafeye gelirken bir sokak öteden korna çalmaya başladı. Onu tekrardan görmek öyle büyük bir mutluluktaki ki beklerken içtiğim kahvelerin parasını bile ödemedem dışarı koştum.

“Ammma büyümüşsün. Böyleyken işe yaramazsın ama seni yeniden görmek çok güzel.”

Bana sımsıkı sarıldı, onca zaman boyunca en güzel anılarımın arasında sakladığım alkol ve ucuz kolonya karışımı o eşsiz kokuyu aldım.

“Son yıllarda biraz aç kaldığını duyduğum için sana peynirli sandviç getirdim. Kendim hazırladım,” dedi.

Otoyol kenarında satılan yiyecekleri hâlâ tanıyabiliyordum. S'nin yalancılıktan vazgeçmediğini ve ekmeğın tam hatırladığım gibi kupkuru olduğunu görünce adeta eski günlere döndüm.

S buluşmamızı kutlamak için arabasının torpido gözünü açtı: Asla boş bırakmadığı küçük içki şişesi yerli yerindeydi.

Bir fırt almam için uzattığında teşekkür ederek kabul ettim. Viski gırtlakımı yaktı ama lezzetliydi. Şişeyi torpido gözüne geri koyarken tabancayı gördüm. Daha önce elime hiç tabanca almadığım için dikkatle kavrayarak yerinden çıkardım.

“Dan!” diye bağırdı S.

Sersemliği bırak, dolu silahla oyun olmaz. Böyle bağıarak karşılık vermek geldi içimden ama aradan yıllar geçse de hâlâ S için saygı benzeri bir his duyuyordum.

“Bunun ne işi var burada?”

“Kendimi öldürmek için.”

“Ciddiyim ben.”

“Ben de. Sakın karışma, doğru ânın geldiğine ben karar vereceğim.”

İşlerin çok kötü gittiğinden bahsetti. Büyük mağaza zincirlerinin orospu çocuğu sahipleri küçük ve orta ölçekli mağazaları yiyip yutuyorlardı, iğrenç herifler. Hırdatatçıları, parfümerileri, eczaneleri ve giyim mağazalarını tamamen mideye indirdiklerinde artık seyyar pazarlamacılara ihtiyaç kalmayacaktı.

Bu yüzden sürüyle tabanca satın almışlardı. Topluca aldıkları için silah mağazasının sahibi –eski polisti– indirim yapmıştı. Mağazaların sonuncusu da kapandığında bütün seyyar pazarlamacılar aynı anda tetiği çekeceklerdi.

“D’nin de tabancası var mı?”

“Hepimizin var.”

Çıldırıldığını söyleyebilirdim ona. Herkesin tamamen çıldırıldığını söyleyebilirdim. Ama şöyle dedim:

“Anladım.”

Sonraki günlerde güney yönünde ilerlemeyi sürdürdük, kaldığımız oteller öyle konforsuzdu ki açık havada uyumaktan farksızdı.

Her cephede yakamızdan düşmeyen yokluğa rağmen (ya da onun sayesinde), geçmiş zaferlerimizin kötü bir kopyasını tekrarlamayı başardık. Ben arabada hiç kırmıdamadan beklerken S de parfümeri sahiplerine uzaktan siluetimi göstererek felçli yeğeni olduğumu ve bana kendisinin baktığını anlatıyordu.

"Hani Türk vardı, hatırlıyor musun?" dedi Türk'ün dükkânının önünden geçtiğimiz sırada.

"Satışları üç güne yayan," dedim.

"Aynen o."

"N'olmuş ona?"

"İşe aldığı sekreter görüşmelerimizi bir saatle kısıtladı. O kadarcık zamanda sıçtığımın tren vagonunu dolduracak kadar ürün satılabilir mi sence?"

"Hayır."

"İşte bu yüzden ibne Türk'e satış yapmayı bıraktık."

Haftanın sona ermesiyle S'ye sarılarak veda ettim. İstasyonda beklediğim yerden onun yürüyerek bir noktaya dönüşene dek uzaklaşmasını izledim, insanın kafasında yer eden ama bir türlü tüm berraklığıyla göremediği bir hatıra gibiydi.

XXXVIII

Eve döndüğümde içimde annemin ödünç verdiği sırt çantası büyüklüğünde bir boşluk vardı. Bir bahane bulmam gerekiyordu ve suçu tahsil edemediğim paraya attım. Parayı geri almak için ülkenin öbür ucuna gitmiş ve elim boş dönmüştüm. Tam bir fiyaskoydum. Üstelik bu fiyaskonun içinde ikinci bir fiyasko daha vardı ama henüz onu nasıl isimlendireceğimi bilmiyordum.

Rutinime döndüm: okul, köpekler, annem, yeni babam, kız kardeşim.

Ötekiler. İki haftada birkaç santimetre büyümüşlerdi, bense bir o kadar küçülmüştüm. Görünüşe bakılırsa bunu fark etmiyorlardı ama ben fark ediyordum. Bilincimin açıldığı bu kısa anlarda tek çarem bir bahane bulup kız kardeşime ya da anneme sarılmaktı.

Yok olmayı istemiyordum. Bu yüzden yeryüzüne sımsıkı tutunmalıydım.

XXXIX

Aylar geçse de içimdeki boşluk yerli yerindeydi. Onu doldurmak için kendimi iyi bir insan olmakla meşgul etmeye karar verdim. Zaten sevdiğim kötü insanlar o sıralarda kafalarına sıkıyor olabilirlerdi, dolayısıyla hayatta kalmak istiyorsam taraf değiştirmek zorunda olduğum gün gibi ortadaydı.

Notlarımı ve davranışlarımı düzeltiyor, kız kardeşimle daha fazla zaman geçiriyor, hatta sofrada ailemle şakalaşıyordum. Her şey mkemmел gidiyordu.

Sırada köpeğe bir kulübe inşa etmek vardı. Malzemeleri bizzat satın alacaktım.

Hayatın işleyişini bilmek, i mekanizmasını zmek iyi bir şey midir?

Bu soruya hâlâ cevap bulabilmiş değilim. Tek bildiğim, hırdavat dükkânına gidip Kramp marka yirmi adet on iki milimetrelik çivi, bir de eki istediğimde görevli bu markayı yıllardır satmadıklarını söyledi. Hatırladığı kadarıyla şirketin bölge müdürlüğü -dört yıl önce kapanmıştı.

Başka markalar saymaya başladı ama sesi benim için artık uzaktan gelen bir ağıltıya dönüşmüştü. Denizin sesi, bunu düşündüm ve görevliden bir çift ahşap levha

istedim. Ağırılıklarını hissedersen, onları yüklenip eve kadar taşırsam hâlâ gerçek bir insanım demektir.

Dönüş yolu boyunca akşamüstü esintisi alnımın sol yanına düşen bir tutam saç savurup durdu, bunu gayet iyi hatırlıyorum. Başta saçımı birkaç kez düzeltsem de sonunda pes ettim.

Eve ulaştığımda doğrudan arka bahçeye gittim. Levhaları yere bıraktım, sırtımı bahçe duvarına yaslayarak oturdum ve bedenimle evi birbirinden ayıran boşluğa diktim gözümü. Oradan kaç esinti geçmişti? Acaba bu boşluk kaç milyon yıldır oradaydı?

Sonunda eve girdiğimde anneme akşam yemeği istemediğimi söyledim ve doğrudan odama gittim.

XL

Demek birkaç ay önce D'yle beraber artık var olmayan ürünler satmaya çalışmıştım, ki D'nin bana yalan söylediği anlamına geliyordu bu.

Duyduğum his öfke değildi.

Deprem olur ya da fırtına çıkarsa yüzde 80'i Kramp ürünleriyle inşa edilmiş bir evin yıkılmasının olasılık dışı olduğunu kim bilir kaç kez söylediğini hatırladım; benimki de bu olasılıksızlık dahilindeki talihsiz vakalardan biriydi.

Zira deprem olmuş, korkulan fırtına patlamış ve yüzde 95'i Kramp ürünleriyle inşa edilmiş yapıım darmadağın olmuştu.

Duyduğum his öfke değil bir boşluktu ve bir deliğe dönüşmüştü. D'yi ziyaret ettiğimde nedense içimde açılan öteki boşluğa tamı tamına sığan bir deliğe. Artık bunu biliyordum.

Bir sonraki telefonu beklemeye koyuldum. D'nin düzenli biri olduğunu ve aralık ayı gelince ajandasına baktığında sene başında aldığı "M'yi ara" notunu göreceğini biliyordum.

1 Aralık günü saat akşam yedide telefon çaldı.

Özgün bir şeyler söyleyemeyecek kadar bitkin oldu-

ğumdan önceki seferki söylediklerimi aynen tekrarladım. Tam bir ay sonra istasyonda olacaktım.

D de benzer bir bitkinlikle karşılık verdi ve beni bekleyeceğini söyledi.

XLI

Sırt çantama çok az giysi koydum çünkü mevsimlerden yazdı ve içimden bir his seyahatin kısa süreceğini söylüyordu.

Trenden indiğimde D'nin istasyonda beklediğini ve sıcak havaya rağmen üstünde kışlık kıyafetler olduğunu gördüm.

Evine gidip birer kahve içtik.

İçimden Kramp ürünlerinin artık var olmadığına, sakladığı tabancaya ve bana borçlu olduğu paraya dair önceki sefer bana neden hiçbir şey söylemediğini sormak geldi.

Ama bunun yerine bir sigara yaktım ve kahvenin çok lezzetli olduğunu söyledim.

Peşimizden kovalayan varmış gibi öğle olmadan güney yönünde bir otobüse bindik ve yol üstündeki ilk kasabada indik.

D'ye bu kez onunla hırdavat dükkânına girmeyeceğimi, sadece eşlik etmek için geldiğimi ve onu kasabanın meydanında bekleyeceğimi söyledim. Yanımda bir kitap getirmiştım: *Gulliver'in Seyahatleri*.

D evrak çantasını yükledi ve var olmayan ürünlerini satmak üzere yanımdan ayrıldı. Uzaktan bakınca hırdavatçı dükkânı da gözüme gerçekdışı göründü.

Yarım saat sonra geri geldi ve yanıma oturdu.

"Nasıl geçti?"

"İki yüz tane kapı dürbünü sattım ve doksan testerenin tahsilatını yaptım."

Bir süre konuşmadan durduk. Derken dut ağacını gördüm ve yıllar önce korkudan ödümün koptuğu meydana oturduğumuzu fark ettim.

Birer sigara yaktık, ardından birer tane daha.

Adeta yıllar süren saatler boyunca D ve ben konuşmadan oturduk.

"Sende kalsın," dedim.

"Ne?"

"Para."

Böyle der demez bunun onunla vedalaştığım anlamına geldiğini fark ettim.

Bir hırdavat ürünleri kataloğu üzerinden derin bir bağ kurmuştuk: çiviler, çekiçler, kapı dürbünleri, cıvatalar. Ama bu katalog artık yoktu.

Hayat bizim durduramayacağımız bir mekanizma üzerinden ilerliyordu.

Gecenin ilk yıldızının ortaya çıktığını gördük.

Milyarlarca yıl önce, aynı böyle bir gecede, Büyük Patlama gerçekleşmişti ve o günden itibaren her şey birbirinden ayrılmaya başlamıştı, halen de amansızca ayrılmayı sürdürüyordu.

Tepemizdeki yarım Neil Armstrong'un yıllar önce adım attığı Ay'ın aynısıydı. Ama bazı şeyler sonsuza dek değişmişti.

Babam beni sabah buluştuğumuz istasyona bıraktı. Vedalaşırken bir daha görüşmeyeceğimizi biliyorduk.

Tren beklenmedik bir dakiklikle kalktı.

Başımı pencereye dayadım.

Uyuyakaldım.

